

Agata Arkabus

Mam 6 lat i gonię świat

Poradnik dla bibliotekarzy i nauczycieli bibliotekarzy
pracujących z sześciolatkami

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Mam 6 lat i gonię świat

Poradnik dla bibliotekarzy i nauczycieli bibliotekarzy
pracujących z sześciolatkami

BIBLIOTECZKA PORADNIKA BIBLIOTEKARZA

Agata Arkabus

Mam 6 lat i gonię świat

Poradnik dla bibliotekarzy i nauczycieli bibliotekarzy
pracujących z sześciolatkami

PORADNIK

Warszawa 2014

Komitet Redakcyjny serii wydawniczej
«BIBLIOTECZKA PORADNIKA BIBLIOTEKARZA»

Bogumiła STANIÓW (przewodnicząca), Jadwiga CHRUŚCIŃSKA,
Dorota GRABOWSKA, Elżbieta GRZELAKOWSKA,
Joanna GOLCZYK, Maja KIMNES

Redaktor merytoryczny
Jadwiga CHRUŚCIŃSKA

Redakcja techniczna i korekta
Marta LACH

Projekt graficzny okładki
Funky Worky

© Copyright by Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

ISBN 978-83-64203-17-6

CIP – Biblioteka Narodowa

Arkabus, Agata
Mam sześć lat i gonię świat : poradnik dla
bibliotekarzy i nauczycieli bibliotekarzy
pracujących z sześciolatkami / Agata Arkabus. -
Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich, 2014. - (Biblioteczka
Poradnika Bibliotekarza ; nr 21)

Spis treści

Słowo od redaktora	7
Wprowadzenie.....	9
1. Dziecko sześciolatnie w domu, szkole, bibliotece	15
2. Rozwój psychofizyczny dziecka sześciolatniego – zarys	19
3. Książka dla sześciolatka	27
4. Co czytać sześciolatkom?	31
5. Biblioteka – miejsce atrakcyjne.....	39
6. Biblioteka – miejsce, gdzie się nikt nie nudzi	45
7. Biblioteka – miejsce informacji.....	53
8. Przykładowe scenariusze zajęć dla dzieci sześciolatnich.....	57
Zakończenie.....	73
Literatura przedmiotu:	74
Galeria zdjęć z zajęć dla dzieci sześciolatnich	77

*Aby zrozumieć dziecko –
stańmy się nim na chwilę*

mężowi Michałowi, córkom Oldze i Lenie
książkę tę dedykuję

Słowo od redaktora

W krajach Unii Europejskiej dzieci rozpoczynają naukę szkolną w wieku sześciu, a nawet pięciu lat. W Polsce od kilku lat toczy się publiczna debata na temat: czy sześciolatki mogą pójść do szkoły? Ma miejsce zdecydowany protest rodziców, ale znaczna część rodziców popiera tę akcję. Na zasadzie dobrowolności rodzice posyłają już swoje pociechy do szkoły i dzieci szybko adoptują się w warunkach szkolnych.

W tym roku finalizuje się prace ustawodawcze mające na celu rozpoczęcie nauki szkolnej od września 2014 roku przez dzieci sześciolatki. Rząd przygotował obecnie wiele udogodnień (odejście od 45 minutowych lekcji i dostosowanie czasu trwania zajęć do możliwości małych uczniów, przerwy na zabawę i zajęcia ruchowe, itp.). Już w tym roku każdy pierwszoklasista otrzyma bezpłatnie podręcznik *Mam sześć lat*.

Do nowych wymogów dydaktycznych przygotowują się nauczyciele nauczania początkowego. Również i dla bibliotekarzy nie powinna to być wiedza tajemna.

Wychodząc naprzeciw tym tendencjom Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przygotowało niniejszą publikację poświęconą problematyce promocji i korzystania z biblioteki przez sześciolatków. W tym bowiem wieku należy rozwijać preferen-

cje czytelnicze najmłodszych i zachęcać do odwiedzin w bibliotece.

Treść publikacji uszeregowana jest w trzech częściach: literatura dla sześciolatków, sześciolatki w bibliotece (zasady korzystania ze zbiorów biblioteki, obcowanie bibliotekarza z najmłodszymi czytelnikami) oraz materiały warsztatowe.

Oferowana Państwu książka nie stanowi kompendium wiedzy nt. tej grupy wiekowej, ale jest zbiorem informacji niezbędnych w pracy bibliotekarza. Mam nadzieję, że będzie odpowiadała zapotrzebowaniu bibliotekarzy pracujących z najmłodszymi dziećmi.

Jadwiga Chruścińska

Wprowadzenie

Świat dziecka jest interesujący, ciekawy, dynamiczny. Poznając ludzi, zjawiska, zasady współżycia w środowisku społecznym dziecko porządkuje swoją wiedzę o życiu oraz wykorzystuje zdobyte wiadomości w późniejszym okresie rozwoju i dorastania. Dziecko uruchamiając wszystkie swoje zmysły chłonie informacje z otaczającego go świata. Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz narzędzi informatycznych przyspiesza przekazywanie wiedzy o świecie młodemu pokoleniu. Nie zawsze jednak do dziecka trafiają informacje pożądane i dostosowane do jego delikatnej i nieukształtowanej do końca sfery psychicznej. W pierwszych latach rozwoju dziecka jego przewodnikiem po świecie jest rodzic, opiekun lub inna bliska osoba. To oni odpowiedzialni są za wskazanie właściwej drogi i kształtowanie postawy społecznej zgodnie z panującymi zasadami. W kolejnych latach rozwoju dziecka rodziców i opiekunów wspiera nauczyciel – początkowo w przedszkolu, następnie na poszczególnych szczeblach nauki szkolnej.

Aby rozbudzić ciekawość dziecka rodzice i nauczyciele, sięgają po różnorodne przedmioty, pomoce oraz środki dydaktyczne, które przybliżą najmłodszym wiadomości o konkretnym zagadnieniu lub zjawisku. Często w tym procesie wykorzystują pomoce interak-

tywne. Dzieci chętnie sięgają po tego typu narzędzia, które przyciągają swoją kolorystyką, dynamiką oraz nowoczesnością. Rodzi się pytanie czy te środki do końca pozytywnie wpływają na rozwój dziecka? Czy ich nadmiar nie przyczyni się do obniżenia u dzieci zdolności np. twórczych?

Dziecko poznaje świat przez zabawę. Odpowiednio ukierunkowana zabawa wnosi w rozwój dziecka wiele pozytywnych zachowań, poszerza wiedzę o świecie, kształtuje jego relacje z rówieśnikami. Podczas zabaw dziecko rozbudza swoją wyobraźnię, która motywuje je do dalszych działań. Aby dziecko poszerzało swoją wiedzę i jednocześnie rozwijało wyobraźnię warto mu czytać lub opowiadać – bajki, baśnie, opowiadania, wiersze. Odpowiednio dobrana do wieku dziecka literatura wpływa pozytywnie na jego rozwój umysłowy oraz emocjonalny. Dodatkowym atutem, który przemawia za wykorzystaniem lektury w kształtowaniu rozwoju i osobowości dziecka jest bezpośredni kontakt czytającego z odbiorcą, czyli dzieckiem.

Dziecko lubi oglądać kolorowe ilustracje w książkach, słuchać treści w nich zawartych, interpretować je. Książka dostarcza mu nowych wiadomości, odpowiada na pytania dotyczące trudnych dla dziecka problemów życiowych. Szata graficzna i bogata kolorysta rozbudza zmysły estetyczne. Pod koniec wieku przedszkolnego dzieci poprzez lekturę odkrywają możliwość poznawania liter oraz łączenia ich w poszczególne słowa, co ułatwia im samodzielny odbiór treści.

Dzieci sześćioletnie od 2014 roku obowiązkowo rozpoczną naukę szkolną w polskich szkołach. W wielu krajach Unii Europejskiej obowiązek podjęcia nauki szkolnej przez sześciolatki funkcjonuje już od wielu lat, m.in.: w Hiszpanii, Irlandii, Austrii, Francji, Belgii¹. W krajach skandynawskich: Danii, Finlandii oraz Szwecji obowiązek szkolny rozpoczynają dzieci siedmioletnie². Jednym z elementów odróżniających poszczególne systemy szkolne w UE jest czas trwania obowiązku szkolnego. We wszystkich państwach Unii obowiązkiem szkolnym objęty jest także cykl nauczania początkowego i część szkoły średniej³. Dziecko sześćioletnie rozpoczynając naukę szkolną musi czuć się w szkole bezpiecznie i pewnie. Jego układ emocjonalny nie jest jeszcze do końca ustabilizowany, dlatego znaczącą rolę w procesie adaptacji dziecka sześćoletniego w klasie pierwszej odegrać musi nauczyciel. Nauczyciele bibliotekarze, wychowawcy świetlic, pedagodzy muszą wspierać nauczycieli wychowania zintegrowanego w przygotowaniu dzieci sześćoletnich do życia w społeczności szkolnej.

Miejscem, w którym dzieci mogą czuć się swobodnie w szkole, jest biblioteka. Oprócz książek i czasopism powinny znaleźć się w niej zabawki, a przede wszystkim zainteresowanie i pomocną dłoń bibliotekarza. Dziecko, które pierwszy raz przyjdzie do biblioteki, miło i atrakcyjnie spędzi w niej czas – wróci do niej. W bibliotekach duńskich młodsze klasy mają obowiązkowe zajęcia w bibliotece w wymiarze jednej

---

¹ Dobromir Dziewulak: *Systemy szkolne Unii Europejskiej*. Warszawa, 1997, s. 126.

² Tamże.

³ Tamże, s. 123.

godziny tygodniowo. Dla uczniów młodszych tworzone są specjalne kąciki zainteresowań; bibliotekarze prowadzą zajęcia głośnego czytania⁴. Niezależnie od kraju każdy bibliotekarz pracujący z małymi dziećmi powinien pamiętać, że cele jego pracy to: ułatwianie spełniania dziecięcych marzeń, inspirowanie i wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci poprzez twórczość literacką, plastyczną, występy teatralne, imprezy integracyjne i zajęcia służące podnoszeniu wartości i samoakceptacji dziecka⁵.

Celem poniższej pracy jest przedstawienie sześciolatka jako ucznia i użytkownika biblioteki szkolnej, ale przede wszystkim dziecka o typowych potrzebach wieku przedszkolnego i wczesnoszkolnego. W zarysie rozwoju psychofizycznego zwróciłam uwagę na najważniejsze elementy, charakterystyczne dla dzieci w tym okresie. W rozdziale tym poruszyłam także problem dojrzałości szkolnej – procesu warunkującego prawidłowy rozwój intelektualno-emocjonalny dziecka. W publikacji znalazły się także zagadnienia dotyczące literatury dla dzieci sześciolatków – jej gatunków, znaczenia w kształtowaniu osobowości dziecka, wpływu na rozwój.

Druga część opracowania dotyczy działalności oraz funkcjonowania biblioteki szkolnej jako miejsca przyjaznego i atrakcyjnego dla najmłodszych jej użytkowników. Podkreśliłam w niej rolę nauczyciela bibliotekarza w procesie nauczania, wychowania i działań opiekuńczych wobec małego dziecka. Zosta-

---

⁴ Jadwiga Konieczna: *Oświata i biblioteki w Danii*. „Poradnik Bibliotekarza” 2005, nr 4, s. 7.

⁵ Grażyna Bilka: *Biblioteki dziecięce w niektórych krajach Unii Europejskiej*. „Poradnik Bibliotekarza” 2007, nr 10, s. [dodatek].

ły tu także omówione metody pracy z sześciolatkiem oparte głównie na zabawie oraz działaniach aktywizujących. W pracy przedstawiłam także bibliotekę jako miejsce dostępu do informacji oraz przygotowania młodego czytelnika do wyszukiwania informacji z różnych źródeł.

Do publikacji dołączone zostały przykładowe scenariusze zajęć z zakresu popularyzacji literatury pięknej, analizy słuchanego utworu literackiego, wyszukiwania informacji, korzystania różnych z źródeł informacji. Inne konspekty mojego autorstwa, można odnaleźć na stronie internetowej serwisu Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP (www.e-pedagogiczna.edu.pl). Do publikacji dołączyłam również zdjęcia wykonane podczas prowadzenia zajęć z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej dla dzieci sześciolatków.

Praca z młodym czytelnikiem może dać wiele satysfakcji. W szczególności zadowolenie z wykonanej pracy jest bardziej wartościowe, jeśli mamy poczucie, że nasza wiedza i umiejętności przekazane dzieciom, zostaną wykorzystane przez z nich w życiu. Pomysłowość, aktywność i radość w zawodzie bibliotekarza, powinny towarzyszyć nauczycielom bibliotekarzom każdego dnia, tak by ich praca stała się wzorem do naśladowania dla innych, a nie tylko codziennym obowiązkiem.

Agata Arkabus

1.

Dziecko sześćcioletnie w domu, szkole, bibliotece

Postępujące zmiany w życiu społecznym, kulturze, edukacji i technice mają duży wpływ na rozwój człowieka oraz jego stylu życia we współczesnym świecie. Zmiany te dosięgają także dzieci, które wychowując się w epoce multimediiów stykają się z olbrzymią ilością informacji, docierającej do nich różnorodnymi kanałami. Informacje te niestety nie zawsze korzystnie wpływają na ich rozwój psychofizyczny – ich nadmiar oraz treści niedostosowane do wieku dziecka naruszają ich system nerwowy. Dzieci, szczególnie te najmłodsze, potrzebują uporządkowanego stylu życia, harmonii, zabaw, które wpłyną na ich rozwój intelektualny, emocjonalny, ruchowy. Dzieci sześćcioletnie, które niebawem trafią do polskich szkół i rozpoczną naukę, będą wymagały od nauczycieli oraz rodziców szczególnej uwagi i opieki – nie tylko w zakresie rozwoju umysłowego, ale przede wszystkim pod względem rozwoju emocjonalnego i społecznego. Nowe obowiązki i wyzwania stawiają dzieci sześćcioletnie przed trudnym zadaniem – zaad-

aptowaniem się w placówce szkolnej, przełamaniem bariery bycia najmłodszym uczniem w szkole, aktywizacją społeczną w nowych warunkach.

Nauczyciele i rodzice muszą przede wszystkim nauczyć dzieci radzenia sobie z emocjami oraz rozwiązywaniem problemów w tym szczególnym dla nich okresie życia. Dzieci oczekują od dorosłych głównie bliskości, pomocy, zrozumienia. Nie zawsze nauczyciel jest w stanie zapewnić każdemu dziecku to, czego od niego oczekuje. W warunkach szkolnych należy znaleźć rozwiązanie, które będzie korzystne dla wszystkich uczniów. Każde dziecko zapomni o troskach, gdy jego czas zostanie wzbogacony o ciekawe zabawy edukacyjne czy ruchowe. Sześciolatek to nie tylko uczeń, to również nadal dziecko, które potrzebuje zabawy, oderwania się od nauki szkolnej. Niewątpliwie połączeniem zabawy i nauki będzie wykorzystanie literatury dla dzieci – książek o ciekawej fabule oraz zabawnych i pełnych humoru wierszy – przy słuchaniu których dziecko przeniesie się w świat fantazji, odpręży się i zrelaksuje. Odpowiednim miejscem do takich działań będzie klasa szkolna, świetlica, ale przede wszystkim biblioteka szkolna.

Biblioteka szkolna dla najmłodszych uczniów musi być miejscem w którym poprzez zabawę zdobywają wiedzę oraz rozwijają swoje zainteresowania. Do polskich szkół uczęszczają już dzieci sześciolatnie, a także pięcioletnie (oddziały przedszkolne), które powinno się otoczyć szczególną opieką dydaktyczno-wychowawczą. Nauczyciel bibliotekarz musi więc dostosować ofertę biblioteczną dla dzieci młodszych pamiętając, iż uczniowie ci (w większości) nie potrafią

jeszcze czytać i pisać, a ich rozwój opiera się głównie na zabawie.

Dzieci sześciolatki będą chętnie przychodzić do biblioteki, jeśli bibliotekarz stworzy w niej warunki do wszechstronnego rozwoju i zabawy. Dziecko nie może czuć się w bibliotece szkolnej wyobcowane i porzucone, bo wówczas przestanie ją odwiedzać.

2.

Rozwój psychofizyczny dziecka sześciolatniego – zarys

W rozwoju dziecka sześciolatniego możemy mówić o pewnych charakterystycznych cechach wspólnych dla tej grupy wiekowej. Należy jednak pamiętać, że granice okresów rozwojowych są także płynne – w każdym z nich mogą występować cechy wcześniejszego stadium, które zanikają, a rozwijają się nowe, typowe dla danego wieku, lub takie, które będą rozwijały się dopiero w dalszym okresie życia dziecka. Zahamowanie bądź przyspieszenie rozwoju może mieć swe źródło w odniesieniu do uwarunkowań genetycznych, swoistego tempa rozwoju, środowiska rodzinnego, przedszkolnego, szkolnego, rówieśniczego. Ostatni etap trzeciej fazy rozwoju dziecka przedszkolnego, trwającego od połowy szóstego do siódmego roku życia, łączy się z cechami młodszego wieku szkolnego, zachowując ciągłość i płynność⁶.

Wiek od pięciu do sześciu lat charakteryzuje się znacznym postępowaniem w rozwoju i wzmacniania or-

---

⁶ Wanda Grelowska: *Kluczowa rola nauki czytania i pisania w edukacji polonistycznej* „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2012, nr 23, s. 13.

ganizmu. Następuje przyrost wysokości ciała wywołany wydłużaniem się kości długich, zwłaszcza kończyn dolnych. Dzieci z tej grupy charakteryzują się już bardziej harmonijną sylwetką. Widoczne są korzystne zmiany w zarysie kręgosłupa oraz postępujące wysklepianie się łuków stóp, co zwiększa ich wydolność. U dzieci sześcioletnich obserwuje się znaczny postęp rozwoju motorycznego. Stają się one silniejsze, zręczniejsze, zwinniejsze, wzrasta ich wytrzymałość. Ruchy są bardziej celowe i odpowiednio przystosowane do wykonywanego zadania⁷. Z rozwojem fizycznym ściśle związany jest rozwój psychiczny, w którym następuje doskonalenie się sposobów odzwierciedlania rzeczywistości oraz reagowania i wpływania na zjawiska otaczające dziecko poprzez coraz wyżej zorganizowane struktury czynnościowe. Psychikę dziecka przedszkolnego, tj. od trzeciego do szóstego roku życia, cechuje emocjonalność i łatwość przechodzenia w stany krańcowe – od ożywienia i wesołości do przygnębienia i płaczu. Ta uczuciowość znajduje wyładowanie i zaspokojenie w aktywności ruchowej⁸. Istotnymi elementami procesów poznawczych sześciolatków są wrażenia i spostrzeżenia – wzrost ostrości wzroku, zwiększenie wrażliwości słuchowej, rozwój poczucia rytmu, koordynacja czynności motorycznych i perceptywnych, tendencja do „uprzedmiotowienia” abstrakcyjnych kształtów, zdolność do wykonywania czynności celowych. Uwidaczniają się natomiast trudności

---

⁷ Anna Klim-Klimaszewska: *Pedagogika przedszkolna: nowa podstawa programowa*. Warszawa, 2010, s. 40-41.

⁸ Tamże, s. 42.

w określeniu stosunków przestrzennych⁹. U dziecka sześciolatniego jest już wykształcony pewien stopień uwagi dowolnej, umożliwiający mu dłuższe koncentrowanie się na tym, co mówi nauczyciel lub wykonywanie bardziej złożonych zadań. Nadal występuje jednak słaba pamięć słowno-logiczna. Mowę sześciolatka cechuje sprawne zastosowanie reguł fonetycznych i gramatycznych języka, płynne wypowiedzi w mowie potocznej. Znaczący wpływ na jej rozwój ma wpływ środowiska w którym dziecko przebywa w okresie pozaprzedzkolnym lub pozaszkolnym. U dziecka sześciolatniego wyodrębnia się już myślenie konkretno-wyobrażeniowe. Dziecko dokonuje operacji umysłowych oderwanych od bezpośrednio spostrzegania. Stopniowo pojawiają się zaczątki myślenia abstrakcyjnego, słowno-logicznego. Budzi się ciekawość poznawcza, czego wyrazem są pytania kierowane do dorosłych, zabawy badawcze, obserwacja przyrody i otoczenia, zainteresowanie gramami dydaktycznymi¹⁰. Dziecko sześciolatnie charakteryzuje się już znaczną równowagą uczuciową. Jest na ogół pogodne, pozytywnie ustosunkowane do otoczenia, nie obserwuje się zmienności nastrojów, jednocześnie silnie angażuje się emocjonalnie w to co dzieje się dookoła. Sześciolatek jest zdolny do współbrzmienia uczuciowego, umie rozpoznawać stany uczuciowe innych oraz dostosowywać się do nich. Obserwuje się również tworzenie się uczuć wyższych: patriotycznych, estetycznych i humanistycznych. Powyżej 5 roku życia dzieci stają się bardziej uspołecznione.

---

⁹ Wanda Grelowska: *Kluczowa rola nauki czytania i pisania w edukacji...* Op. cit., s. 14.

¹⁰ Anna Klim-Klimaszewska: *Pedagogika przedszkolna: nowa podstawa...* Op. cit., s. 43.

Potrafią lepiej współdziałać ze sobą, ale w ich zachowaniu występuje agresywność, upór, negatywizm, który często prowadzi do konfliktów¹¹.

Podstawową formą działalności dziecka w całym okresie wieku przedszkolnego jest zabawa. Dopiero w późniejszym etapie rozwoju dziecka dominującymi rodzajami działalności stają się kolejno nauka i praca. W wieku pięciu-sześciu lat dzieci w zabawach odkrywają zasady postępowania, wymyślają własne, okazują coraz większe zainteresowanie wiedzą naukową. Zabawy badawcze pozwalają skupić uwagę dziecka na jednym z elementów otaczającej je rzeczywistości i następnie ukierunkować je na aspekty sensoryczne i estetyczne otoczenia¹². Do charakterystycznych form działalności dziecka należy twórczość plastyczna. W starszym wieku przedszkolnym rysunki są bardziej czytelne, mają więcej szczegółów, zawierają cechy właściwe danym przedmiotom i postaciom ludzkim, lepsze są również proporcje¹³.

Istotne w rozwoju psychofizycznym dziecka w końcowej fazie wieku przedszkolnego jest to, że poznając nowe rzeczy, ma poczucie pewności siebie i wsparcia dorosłych w sytuacjach jeszcze zbyt trudnych. Umocnienie to jego wiarę we własne możliwości, wzbudza zaufanie do własnej osoby i do osób z jego otoczenia. Dziecko w tym okresie zaczyna coraz częściej napotykać na różnego rodzaju trudności związane z uczeniem się. Dlatego końcówkę wieku przedszkolnego można i trzeba wykorzystać do rozbudzania jego

---

¹¹ Tamże, 45-46.

¹² Tamże, s. 48.

¹³ Tamże, s. 49.

ambicji, wytrwałości, wysiłku, woli, gdyż wyjątkowo trudny jest moment zarówno przechodzenia z przedszkola do szkoły, jak i pierwsze lata nauki¹⁴.

Okres przejścia z przedszkola do szkoły to czas kształtowania się i dynamicznego rozwoju wielu kompetencji kluczowych dla nauki w szkole. Zmiany pojawiają się stopniowo, nie u wszystkich dzieci w takim samym tempie i zakresie. Są naturalną konsekwencją zmian rozwojowych, związanych między innymi z dojrzewaniem centralnego układu nerwowego, ale także efektem doświadczeń dziecka oraz odpowiedniego treningu, tak w okresie przedszkolnym, jak i u progu szkoły czy już w klasach I-III¹⁵. Dojrzałość szkolna pojmowana jest jako wynik procesu rozwojowego, jakim jest dojrzewanie, czyli jako proces czysto biologiczny, niezależny od czynników zewnętrznych. Jest to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowanie treści programowych w klasie I. Natomiast gotowość szkolna tworzy się w relacjach z procesami wychowania, nauczania i uczenia się. Jest to więc taki stan, kiedy dziecko ma chęć podjąć naukę, wykazuje zainteresowanie książkami, chętnie rysuje, jest otwarte na kontakty z rówieśnikami i innymi dorosłymi niż tylko rodzice. Aby dziecko mogło bezproblemowo rozpocząć naukę szkolną, powinno osiągnąć pełną dojrzałość fizyczną,

---

¹⁴ Wojciech Brejnak: *Wybrane problemy dojrzałości szkolnej*. „Życie Szkoły” 2009, nr 5, s. 46.

¹⁵ Anna I. Brzezińska, Joanna Matejczuk, Anna Nowotnik: *Wspomagania rozwoju dzieci w wieku od 5 do 7 lat a ich gotowość do radzenia sobie z wyzwaniami szkoły*. „Edukacja” 2012, nr 1, s. 7.

intelektualną, emocjonalno-społeczną oraz dojrzałość do nauki czytania i pisania, a także do nauki matematyki¹⁶.

Budzenie zamiłowań czytelniczych w warunkach nauki szkolnej w klasach niższych polega na takiej pracy z lekturą, która pozwala nauczyć dziecko czytania samodzielnego, autentyczności przeżywania, skłania do własnej refleksji, aktywizuje psychikę dziecka wprowadzając je w świat rzeczywistości literackiej. Często treści lektury przerastają możliwości przeżywania i rozumienia ucznia, dlatego też nauczyciel musi przyjmować rolę pośrednika między książką, a jej czytelnikiem¹⁷. Aby sześciolatek chętnie sięgał po książkę, jako źródła wiedzy i relaksu, musi osiągnąć dojrzałość intelektualną oraz dojrzałość do nauki czytania i pisania. Dziecko wówczas powinno m.in.: interesować się czytaniem i pisaniem, uważnie i ze zrozumieniem słuchać, co mówi nauczyciel, dokonywać analizy i syntezy wzrokowej i słuchowej niezbędnej w procesie różnicowania kształtów i dźwięków oraz ich odwzorowanie, porównywania i odtwarzania, rozumieć znaczenie wyrazów jako graficznych odpowiedników słów, posiadać orientację przestrzenną¹⁸. Potrzeba czytania i kontaktu z książką występuje u większości uczniów klas niższych. Ich aktywność czytelnicza przejawia się przede wszystkim w sięganiu po książkę dla przyjemności¹⁹. Dużą rolę w tym procesie odegrać musi nauczyciel oraz nauczyciel bibliotekarz, którego zadaniem jest zachę-

---

¹⁶ Wojciech Brejnak: *Wybrane problemy dojrzałości szkolnej...* Op. cit., s. 47-48.

¹⁷ Jan Czechowski: *Literatura dziecięca. „Życie Szkoły”* 2007, nr 5, s. 7-8.

¹⁸ Wojciech Brejnak: *Wybrane problemy dojrzałości szkolnej...* Op. cit., s. 48-49.

¹⁹ Jan Czechowski: *Literatura dziecięca...* Op. cit., s. 8.

canie dziecka, poprzez wykorzystanie różnorodnych metod i form pracy, do częstego sięgania po książki lub czasopisma. Także środowisko rodzinne wpływa na rozbudzanie zamiłowań czytelniczych wśród dzieci. Czytanie książek dzieciom przez rodziców, korzystanie z bibliotek przez domowników, kupowanie różnego typu wydawnictw, wreszcie czytanie książek i prasy przez bliskie mu osoby – to elementy kształtujące pozytywną postawę i nastawienie do czytania i czytelnictwa.

3.

Książka dla sześciolatka

W przedszkolu kontakty dziecka z książką systematycznie się zacieśniają i zmieniają swój charakter. Po etapie, w którym książka stanowi przedmiot manipulacji, rozpoczyna się okres, w którym jej główna funkcja polega na dostarczaniu wiadomości i wzruszeń. Na dalszy plan odchodzi także osoba nauczyciela, który staje się jedynie łącznikiem między dzieckiem a lekturą – podsuwa odpowiednie pozycje, omawia trudne treści w nich zawarte, kieruje ich zrozumieniem. Pod wpływem jego działalności dzieci same sięgają po książkę, koncentrując swoją uwagę nad nią²⁰.

Książka pełni ważną rolę w stymulowaniu i wspieraniu wszechstronnego rozwoju dziecka sześciolatniego, a czytelnictwo wzbogaca uczestnictwo we współczesnym życiu kulturalnym i staje się najważniejszym elementem kultury literackiej. Kompetencje odbiorcze nabyte w pierwszych latach nauki szkolnej umożliwiają otwarcie się na świat sztuki literackiej,

---

²⁰ Ewa Caplińska: *Bajka stymuluje rozwój moralny dziecka*. „Edukacja i Dialog” 2004, nr 7, s. 67.

bowiem budowanie autentycznej świadomości literackiej rozpocząć należy od najmłodszych lat²¹. Dzięki książkom dzieci wzbogacają zasób wiadomości, zdobywają ciekawe informacje, uczą się mowy ojczystej, sposobu wyrażania myśli i uczuć, wyczulają na piękno języka polskiego. Odpowiedni utwór literatury dziecięcej rozwija krytycyzm, uczy wartościować, budzi wiarę w dobro i sprawiedliwość. Sześciolatki jako odbiorcy utworu – dostrzegają zalety i wady ludzi oraz otoczenia, w związku z czym nauczyciel może poprawnie kierować tworzeniem się wyobrażeń i prostych pojęć wyznaczających stosunek do rzeczywistości i zachowania dzieci²². Ważną rolę w rozwoju społeczno-moralnym dziecka mają także jego przeżycia w kontakcie ze sztuką, a więc przeżycia pobudzone przez utwory literackie, ilustracje, piosenki, słuchowiska i widowiska teatralne. Dzięki nim poszerza się doświadczenia społeczno-moralne dzieci, pogłębia zdolność rozumienia innych ludzi, ich losów. Wyobrażenia i sztuka przyczynia się również do rozwoju uczuć ogólnoludzkich, poczucia więzi z innymi ludźmi, narodami, mniejszościami etnicznymi²³.

Młodzi czytelnicy – od szóstego do siódmego roku życia – z uwagi na myślenie konkretno-obrazowe i nieopanowaną jeszcze technikę czytania, obcowanie z książką rozpoczynają od „czytania” utworów nie interesując się jeszcze autorem. Treść książki traktują jak opis realnej rzeczywistości. Dziecięcemu czytelnikowi odpowiadają tematy książek nawiązujące do

---

²¹ Iwona Konopnicka: *Terapia czytelnicza*. „Życie szkoły” 2007, s. 12-13.

²² Ewa Caplińska: *Bajka stymuluje rozwój moralny...* Op. cit., s. 66-67.

²³ Tamże, s. 66.

jego zainteresowań najbliższym otoczeniem, do nabytych wiadomości oraz poziomu intelektualnego²⁴. W szczególności dzieci chętnie sięgają po książki których bohaterami są zwierzęta, księżniczki, królowie, magiczne stwory.

Słuchanie przez dziecko bajek i baśni, wierszy i opowiadań jest ciekawe wówczas, gdy nauczyciel lub rodzic w sposób interesujący, czy nawet intrygujący przekazuje treść lektury. Głośne czytanie i słuchanie rozwija umysł, zwiększa zdolność koncentracji, rozumowania, przyswajania informacji, kształtuje wyobraźnię, a ponadto, tworzy naturalną więź między osobą czytającą (dorosłym) i słuchającą (dzieckiem)²⁵. Głośne czytanie dorosłych sprawia, że dziecko łatwiej koncentruje uwagę, a przy tym szybciej się uczy. Zdobywanie wiedzy o przyrodzie, kulturze i społeczeństwie przebiega wówczas drogą uproszczoną, ponieważ zminimalizowany zostaje dziecięcy trud pokonywania techniki czytania, która w okresie wczesnoszkolnym nie została jeszcze opanowana w wystarczającym stopniu. W okresie przedszkolnym i wczesnoszkolnym, kiedy to możliwości percepcyjne dziecka są ograniczone, należy utrzymywać umiarkowane tempo czytania ze wskazaniem na spowolnienie tej czynności. Nie bez znaczenia pozostaje posługiwanie się głosem pełnym, naturalnym, by każda głoska była wyraźnie wymawiana. Ściśle przestrzegane powinno być zaznaczanie w mowie znaków interpunkcyjnych²⁶.

---

²⁴ Jan Czechowski: *Literatura dziecięca...* Op. cit., s. 10.

²⁵ Martwa Bolińska: *Od starej baśni do współczesnej bajki terapeutycznej.* „Język Polski w Szkole IV-VI” 2007/2008, nr 1, s. 19.

²⁶ Wanda Grelowska: *Kluczowa rola...* Op. cit. s. 14-15.

W przedszkolu i klasach I-III zwykle dominuje nauczanie przez przeżywanie. Uwzględniając nadrzędną rolę przeżyć, należy umożliwić dziecku swobodny odbiór tekstu. Uzewnętrzanie występujących u dzieci stanów napięcia, smutku, a nawet płaczu powinno stać się normą w czasie słuchania dzieła o charakterze dramatycznym. Spoiwem łączącym wszystkie niemal gatunki literatury dziecięcej jest humor, który odgrywa specjalną rolę w rozwoju procesów poznawczych. Akcent humorystyczny wnosi atmosferę pogody, sprawia, że dziecko nabiera energii do pracy i zabawy. Nauczyciel w czasie głośnego czytania powinien wspólnie z dziećmi śmiać się z sytuacji opisywanych w tekście. Wprowadzając rytm i wyrażenia naśladujące dźwięki, sprawić można radość, inspirując do zajęć ruchowych i współuczestnictwa w zabawie²⁷.

---

²⁷ Wanda Grelowska: *Doniosła rola wzorowego czytania „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce”* 2012, nr 2, s.14-18, 20.

4.

Co czytać sześciolatkom?

Literatura piękna w sposób szczególnie wpływa na psychikę dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. To dzięki przeżyciom, doznawanym w wyniku kontaktu z dziełem literackim młody czytelnik rozwija swoje możliwości poznawcze, inne niż te, które kształtują się w procesie przyswajania wiedzy. Chodzi tu głównie o poznanie intuicyjne, zdolność rozumienia ludzkich problemów. Poznanie takie ma charakter całościowy i symboliczny²⁸.

Literatura dla dzieci stanowi także pewne odzwierciedlenie problemów społecznych, charakterystycznych dla określonych czasów i zjawisk im właściwych. Pokazuje je w artystyczny sposób – eksponuje lub marginalizuje, apeluje, skłania do refleksji, przemawia żartem. Młody czytelnik w książkach poszukuje odpowiedzi, jak rozwiązać własne problemy, identyfikuje się z bohaterami literackimi, zaspakaja i rozwija potrzeby czytelnicze. Współczesna literatura dziecięca pokazuje często życie pełne skomplikowanych wyborów. Pokazane postaci są nieszablo-

---

²⁸ Iwona Konopnicka: *Terapia czytelnicza...* Op. cit., s. 13.

nowe w swych zachowaniach. Dzieci w niej ukazane są dziećmi obecnych czasów: pełne radości, humoru, poszukujące swego miejsca w życiu. Do prawd, które głoszą dziecięcy bohaterowie literaccy należy m.in. godzenie się z porażką i wyciąganie z niej wniosków stymulujących rozwój, skromność mimo osiągnięć, nastawienie do pokonywania przeszkód²⁹.

Gatunki literackie charakterystyczne dla małego odbiorcy to przede wszystkim: bajki, baśnie, legendy i podania, poezja.

Dzieci sześćoletnie chętnie słuchają **bajek**. Wpływa ona znacząco na rozwój emocjonalny młodego odbiorcy. Dzieje się to głównie przez mechanizm identyfikacji z głównym bohaterem opowieści. Dzięki temu procesowi dziecko jest w stanie ujawnić w sposób niebudzący lęku czy poczucia winy swoje konfliktowe emocje i dążenia³⁰. Bajki to najbliższe dziecku utwory, w których świat realny miesza się z fanatycznym i razem tworzą zrozumiałą rzeczywistość. Dziecko zapoznaje się w nich z sytuacjami wzbudzającymi niepokój oraz znajduje cudowne rozwiązanie problemów. W świecie bajek można spotkać przyjaciół, przeżyć wspaniałe przygody, a przede wszystkim pozbyć się lęku. Bajki ponadto kreują niezwykle świat. Z ich pomocą dziecko uczy się reguł, jakie rządzą rzeczywistością i wzorów zachowań. Przede wszystkim jednak bajki rozbudzają dziecko wewnętrznie i dostarczają mu wiele radości³¹. Bajka jest utworem, który rozwija

---

²⁹ Elżbieta Szeffler: *Rozważania o literaturze dla dzieci przełomu XX i XXI wieku - implikacje pedagogiczne*. „Biblioteka - szkolne centrum informacji” 2009, nr 1, s. 33, 37-38.

³⁰ Agnieszka Izdebska: *Siła oddziaływania bajki* „Edukacja i Dialog” 2004, nr 7, 40.

³¹ Ewa Caplińska: *Bajka stymuluje rozwój moralny...* Op. cit., s. 69.

i kształtuje osobowość dziecka. Przez pryzmat bajki poznaje ono świat, przenosi się w inne środowiska i okresy historyczne. Zaznajamia się z celami, do których dąży człowiek. Uczy się wzorów postępowania, poznaje normy moralne i zachowania. Bajka uwrażliwia na los ludzi, zwierząt, a nawet upersonifikowanych roślin i przedmiotów³².

Nauczyciele, pedagodzy, terapeuci często w swojej pracy korzystają z **bajek relaksacyjnych**. W terapii przez bajkę, czyli bajkoterapii osoba prowadząca wprowadza dziecko w stan relaksu poprzez wywołanie efektów słuchowych (dźwięk deszczu), czuciowych (np. chodzenie po morskiej plaży), wzrokowych (oglądanie błękitnego nieba), wzmacniane przez muzykę relaksacyjną, aromaterapię, właściwy oddech³³. W bajkoterapii można wyróżnić ich trzy podstawowe rodzaje: bajkę relaksacyjną, której podstawowym zadaniem jest uspokojenie dziecka, zwłaszcza przez wizualizację, następnie bajkę psychoedukacyjną oraz bajkę psychoterapeutyczną, których cel stanowi redukcja lęków, czy to powstałych w wyniku negatywnego doświadczenia (tzw. lęk odtwórczy), czy też na skutek niewłaściwej stymulacji wyobraźni (tzw. lęk wytwórczy) oraz niezaspokojonych potrzeb. Bajka terapeutyczna najlepiej wpływa na dzieci w wieku od czterech do dziewięciu lat i do nich głównie jest skierowana³⁴. Bajki znane, tradycyjne i terapeutyczne uwrażliwiają dzieci na los innych, uczą tolerancji,

---

³² Tamże, s. 70-71.

³³ Beata Bielska: *Dziecko w świecie baśni, bajek i bajeczek. „Blżej Przedszkola”* 2011, nr 3, s. 67.

³⁴ Marta Bolińska: *Od starej baśni do współczesnej bajki terapeutycznej*. Op. cit., s. 30.

empatii, rozwijają wyobraźnię i fantazję. Warto więc w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym wprowadzać bajki autorskie oraz motywować dzieci pięcioletnie i sześciolatnie do układania opowiadań. Tak zorganizowane zajęcia wyzwalały aktywność twórczą, która przejawia się w różnych formach ekspresji małych odbiorców³⁵.

Baśnie są ulubioną lekturą dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Odbiór fanatycznych treści ma swoje odzwierciedlenie w sposobie mowy i myślenia małego dziecka. Zaspokajają też potrzebę utożsamiania się z bohaterem idealnym oraz pozwala zobaczyć zwycięstwo dobra nad złem³⁶. Baśń, podobnie jak bajka, wywodzi się z twórczości ludowej – znajdują się w niej elementy wywodzące z ludowego pojmowania świata. Wyróżnione są w niej elementy nadprzyrodzone i magiczne, postaci fantastyczne. Baśń posiada ogromne walory kształcące, estetyczne i wychowawcze, wzbogaca wiedzę dziecka, rozwija uwagę, wyobraźnię, pamięć, uszlachetnia uczucia, kształci jego charakter. Jest ona także pierwszą opowieścią o miłości. W jej prostej, romantycznej fabule skrywa się głębokie marzenie o dobrym, szczęśliwym, udanym związku³⁷. Zarówno baśń, jak i bajka silnie oddziałują na rozwój moralny dziecka. Przekazane w formie utworu literackiego czytane przez nauczycielkę, inscenizacji teatralnej, czy w końcu przedstawione za pomocą multimedialnych, będą rozwijały pomysłowość, wyobraźnię, wzbogacały język

³⁵ Beata Bielska: *Dziecko w świecie baśni, bajek...* Op. cit., s. 68.

³⁶ Tamże, s. 67.

³⁷ Wioletta Rutka: *Wartości baśni w pracy z dziećmi przedszkolnymi* „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2012, nr 2, s. 37-40.

dziecka. Należy więc w pracy z sześciolatkiem wykorzystywać bajkę i baśń jako stymulator w rozwoju moralnym oraz do konkretyzowania zawartych w nich myśli przewodniej³⁸.

Legends i podania traktowane są przez nauczycieli jako ważne nośniki wiedzy o historii i tradycji ojczyzny oraz regionu. W swych treściach prezentują obraz Polskę jako ojczyznę, ukazują jej przeszłość, tradycje, wierzenia i obyczaje. Oba gatunki odwołują się także do sfery przeżywania emocjonalnego, myślenia magicznego, irracjonalnych wierzeń i postaw. Prostota i cudowność wyjaśniania znanych wydarzeń zaspokajają naturalną ciekawość dziecka, potrzebę poznawania otaczającej rzeczywistości społecznej i kulturowej³⁹. W wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym niezbędne jest bogacenie wiedzy o własnym regionie w powiązaniu z legendami i podaniami lokalnymi. Są one źródłem informacji o faktach historycznych, kształtują więź społeczną z „małą ojczyzną”, oddziałują na postawy społeczno-moralne dzieci.

Nauczyciele korzystają z różnorodnych metod i form przekazywania legend. Jedną z nich jest wycieczka. W trakcie oglądania zabytkowych budowli i obiektów, nauczyciele wykorzystując otaczającą dzieci scenerię, opowiadają legendę związaną z miejscem w którym się znajdują. Wysłuchanie opowieści w tak specyficznym otoczeniu sprawia, że dzieci stają się bardziej skoncentrowane na treści oraz wyciszone⁴⁰. Inną atrakcyjną formą są spotkania z przedsta-

³⁸ Ewa Caplińska: *Bajka stymuluje rozwój moralny...* Op. cit., s. 71.

³⁹ Jolanta Olkusz: *Podania i legendy w edukacji regionalnej*. „Wychowanie w Przedszkolu” 2008, nr 11, 5-6.

⁴⁰ Tamże, s. 10.

wicielami organizacji regionalnych, ludźmi zasłużonymi dla regionu. W ich trakcie dzieci dzielą się zdobytą wcześniej wiedzą oraz chętnie słuchają nowych, ciekawych podań o tematyce regionalnej. Warto wplatać wówczas w opowiadania elementy gwary regionalnej. Interesującą metodą jest wymyślanie innego zakończenia do fragmentu wysłuchanej legendy. Zainteresowaniem dzieci cieszą się teatrzyki kukielkowe, które przyczyniają się do przyswajania przesłania legend oraz samodzielnego odtwarzania ich treści przy wykorzystaniu przygotowanych pomocy. Zabawa z dziećmi w teatr jest metodą utrwalającą historię kraju i regionu. Dzieci mogą samodzielnie tworzyć scenografię, wykonywać stroje, wybierać role. Twórczość plastyczna dziecka sześciolatniego jest działaniem, którego nie może zabraknąć w propagowaniu legend i podań. Dzieci mogą konstruować makiety zamków, malować lub rysować ilustracje do wysłuchanej legendy, itp. Kontakt dziecka z literaturą regionalną wpływa nie tylko na poznanie historii kraju i regionu, ale również do wytworzenia więzi i przywiązania w stosunku do miejscowości w której żyje⁴¹.

Od najmłodszych lat dorośli w kontakcie z dziećmi wykorzystują rymowane **kołysanki, wyliczanki, wiersze i wierszyki**. Wielu twórców dążyło do stworzenia dobrych tekstów w oparciu o kanony i wymogi poetyki stojącej u podstaw prozy i poezji adresowanej do młodego, bardzo wymagającego i wrażliwego na sztukę literacką czytelnika⁴². Wrodzona wrażliwość

---

⁴¹ Tamże, 11-14.

⁴² Marta Bolińska: *Od starej baśni do współczesnej bajki...* Op. cit., s. 29.

dziecka na rym, rytm i melodię powoduje, że dzieci bez problemu zapamiętują kolejne wersy wierszy. Jeśli tekst jest dobrze dobrany – zrozumiały i właściwie dostosowany do możliwości percepcyjnych dziecka – będzie ono chciało wielokrotnie do niego powracać. Poeta, by dotrzeć do duszy dziecka, wykorzystuje w poezji żart, literacki dowcip słowny i sytuacyjny, humor, komizm. Dziecko oczekuje w utworach poetyckich sytuacji zabawnych, gry słów. Apostrofy, zdania wykrzyknikowe, słowa nacechowane emocjonalnie kierowane do czytelnika wypełniają jego poetycką przestrzeń. Badacze poezji dla dzieci podają jako istotną jej funkcję terapeutyczną. Dziecko taką poezję oswaja, bo uczy się o niej mówić. Ten rodzaj poezji wycisza i koi, czasem wyjaśnia. Poezja przenosi także młodego odbiorcę w świat fantazji, rozwija wyobraźnię i kształtuje umiejętności abstrakcyjnego myślenia oraz wrażliwości estetycznej⁴³.

Poezja odgrywa szczególną rolę w życiu dziecka – jest jednym z pierwszych źródeł, które niezauważalnie i dyskretnie uczą świata i praw nim rządzących. Kształtuje świat wartości dziecka, rozwija jego wrażliwość, jest księgą uczuć, olśnień i zachwyków. Wywołuje pierwsze refleksje, zdziwienia, radości lub smutki. Dziecko ma szczególne upodobanie do utworów wierszowanych. Forma wierszowa utworu jest pretekstem do pierwszych zabaw językiem. Pierwsze zetknięcie z utworami lingwistycznymi – oryginalnymi, może wywołać u małego dziecka rozterkę. W rezultacie jednak doznania te umiejętnie spożytkowane w procesie kształcenia prowadzą na ogół do wzmo-

---

⁴³ Zofia Redlarska: *Dziecko w świecie poezji*. „Życie Szkoły” 2011, nr 1, s. 31.

żenia ciekawości percepcyjnej dzieci, rozbudzenia ich aktywności twórczej, przejawiającej się w różnych formach dziecięcej ekspresji artystycznej – literackiej, plastycznej, muzycznej oraz ruchowej. Częste obcowanie z wierszami przypominającymi łamigłówki, zagadki językowe wpływa w istotny sposób na rozwój zainteresowań i kreatywności językowej⁴⁴.

W epoce Internetu, multimediów i rozwoju technologii cyfrowych książka pozostaje nadal jedną z cenniejszych pomocy dydaktycznych. Dzieci chętnie sięgają po książki, gdy widzą rodziców, którzy czytają, rodzeństwo, które czas wolny spędza z lekturą w rękę. Dorośli dla dzieci w okresie przedszkolnym i wczesnoszkolnym są największym autorytetem – dlatego rodzice powinni jako pierwsi wykształcić wśród swoich dzieci potrzebę czytania. Jeśli w domu rodzinnym brak jest książek, a rodzice nie czytają, wówczas nauczyciel staje się osobą odpowiedzialną za ten proces. Odpowiednio dobrana do wieku dziecka lektura, kolorowe ilustracje, bogata szata graficzna książki – to tylko niektóre elementy, które sprawiają, że dziecko z zainteresowaniem sięga po lekturę. Najważniejszym jednak elementem jest bezpośredni kontakt dziecka – słuchacza opowiadań i rodzica lub nauczyciela – osoby czytającej, wprowadzającej w magiczny świat bajek i baśni.

---

⁴⁴ Urszula Zaręba: *Dziecko i poezja*. [online]. [dostęp: 27 sierpnia 2013]. Dostępny w Internecie http://www.przedszkole64.waw.pl/edukacja_rodzica/publikacje_nauczycieli/dziecko_i_poezja_-_opr._mgr_urszula_zareba/

5.

Biblioteka – miejsce atrakcyjne

Dostosowanie biblioteki szkolnej do potrzeb coraz młodszych uczniów nie jest jedynie kwestią dobrych chęci. Konieczna jest również zmiana mentalności nauczycieli bibliotekarzy. Trzeba przełamać opór przed korzystaniem w bibliotece z zabawek i gier oraz pogodzić się z faktem, że najmłodszy czytelnik może zbyt szybko okazywać znudzenie lub znużenie. Ważna więc okazuje się znajomość poszczególnych etapów rozwoju dziecka, która pomaga bibliotekarzom zrozumieć, czego możemy od niego oczekiwać i w jakich okresach mogą następować kolejne zmiany. Potrzeby małych czytelników są takie same jak osób dorosłych, występują tylko z większą intensywnością, a ich zaspokojenie zależy od wielu różnorodnych czynników⁴⁵.

W bibliotece szkolnej można uciec od kłopotów szkolnego dnia, wyciszyć się, zagłębić w lekturze lub ulubionej muzyce. To miejsce może stać się swoistym azylem; jego urządzenie powinno zachęcać do spotkań, wypoczynku, pogawędek, drobnego posiłku. Już

---

⁴⁵ Beata Czyżewska: *Biblioteka szkolna dla (coraz) młodszych uczniów*. „Biblioteka – szkolne centrum informacji” 2011, nr 3, s. 5.

architektura i wystrój tego miejsca powinny zachęcać do odwiedzenia biblioteki. Warto także zastanowić się czy nie złamać stereotypów i np. nie pozwolić na wchodzenie do biblioteki z napojami⁴⁶. Ważne jest, aby dzieci kojarzyły bibliotekę szkolną z miejscem, w którym zawsze coś się dzieje, a nauczyciel wita każdego ucznia uśmiechem i pomysłem na dobrą zabawę i atrakcyjnie spędzony czas.

Modernizując i wyposażając bibliotekę dla dzieci, bibliotekarz powinien stworzyć warunki dostosowane do małych użytkowników, ich rozwoju psychicznego o fizycznego. Biblioteka dla najmłodszych musi być miejscem poznawania świata; miejscem czytania, ale i tworzenia. Należy uwzględnić fakt, że dzieci dokonują fascynujących odkryć, wykorzystując wszystkie swoje zmysły oraz swoją ekspresję (np. plastyczną). Oznacza to, że biblioteka powinna być dość przestronna, wyposażona w odpowiednie – bezpieczne, trwałe i estetyczne meble, wartościowe i ciekawe zbiory oraz pomoce umożliwiające małemu czytelnikowi różne formy wypowiedzi. Umiejętnie dobrane elementy mogą stworzyć atrakcyjne miejsce spotkań dziecka z książką i wiedzą⁴⁷.

Wszyscy uczniowie powinni mieć do niej blisko. Jeśli jest to niemożliwe do zrealizowania, warto rozważyć lokalizację ułatwiającą dostęp najmłodszym czytelnikom. W żadnym wypadku biblioteka szkolna nie powinna być zbyt oddalona od klas uczniów edukacji wczesnoszkolnej. Nie może najmłodszym kojarzyć się

---

⁴⁶ Bogumiła Staniów: *Pokolenie cyfrowe w bibliotece szkolnej*. „Poradnik Bibliotekarza” 2012, nr 2, s. 6.

⁴⁷ Urszula Jahanowicz, Anna Kontkiewicz: *Biblioteka dla najmłodszych uczniów*. „Biblioteka – szkolne centrum informacji” 2010, nr 4, s. 5-6.

z miejscem niedostępnym, wymagającym pokonania „nieprzyjaznego” korytarza, pełnego dużo wyższych, starszych kolegów.

Większość nauczycieli bibliotekarzy stara się promować bibliotekę umieszczając w jej sąsiedztwie tablice informacyjne lub gabloty. W przypadku najmłodszych uczniów należy zamieszczać informacje w pobliżu miejsc, w których dzieci przebywają najczęściej, a więc niedaleko ich klas. Ważne jest, żeby pamiętać o dokonywaniu zmian na takiej tablicy, zamieszczaniu czytelnych wiadomości, intrygujących ogłoszeń oraz pytań, na które można znaleźć odpowiedź właśnie w szkolnej bibliotece⁴⁸. Informacje te muszą być napisane prostym, jasnym językiem; wzbogacone ilustracjami i kolorowymi grafikami. Można je także zamieszczać w miejscach dostępnych dla rodziców najmłodszych uczniów – w szatni, blisko sekretariatu szkoły, przy gabinecie pedagoga lub logopedy.

Wejście do biblioteki może być jednym z elementów pobudzających wyobraźnię czytelników, bramą do bajkowej krainy, wejściem do groty pełnej skarbów, itp. Tuż przy wejściu lub w miejscu niezbyt odległym – powinna znajdować się lada biblioteczna⁴⁹. Musi być ona dostosowana do wzrostu małych dzieci. Nie może być więc zbyt wysoka, gdyż będzie satnowiła wówczas barierę w kontaktach z nauczycielem. Podczas przerw między lekcjami, panujący hałas na korytarzach szkolnych i innych miejscach dostępnych dla uczniów będzie onieśmiał sześcioletki, aby podnieść głos w stosunku do bibliotekarza wyrażając

---

⁴⁸ Tamże, s. 6.

⁴⁹ Tamże.

swoje potrzeby. Jeśli do tej sytuacji dołączymy jeszcze „wysoką ladę”, dzieci nieśmiałe i niskiego wzrostu w ogóle nie odważą się wystosować zapytania. Młody czytelnik wchodząc do biblioteki zostanie szybko zauważony przez dyżurującego bibliotekarza i otoczony jego opieką.

Ważną zasadą, o której trzeba pamiętać, jest wymóg dostosowania regałów z książkami i innych mebli do wzrostu dzieci. Jest to konieczne ze względu na ich bezpieczeństwo i wygodę korzystania z książek. Wysokość regałów jest bardzo ważna, nie powinna być przeszkodą dla najmłodszych czytelników, np. przy korzystaniu ze zbiorów z wolnym dostępem do półek. Regały z książkami dla najmłodszych warto oznakować (opisać) w sposób czytelny dla dzieci i dodatkowo ozdobić maskotkami lub modelami⁵⁰.

W bibliotece ważną rolę odgrywa miejsce do pracy: rozłożenia książek, robienia notatek, wykonywania prac plastycznych lub innych czynności podczas lekcji bibliotecznych. Interesujące w wystroju biblioteki będą stoliki o nietypowych kształtach, np. meble z blatami w kształcie trapezu, księżycy, a także przypominające puzzle. Z jednej strony nietypowy kształt będzie budził zainteresowanie dzieci i stymulował ich wyobraźnię, z drugiej stwarzał możliwość ciekawych, a zarazem praktycznych ustawień. W sąsiedztwie stolików dla maluchów dobrze jest umieścić półki i schowki na przybory do rysowania, kolorowania i innych prac ręcznych. Do przechowywania prac plastycznych przydatny może być regał z dużą liczbą półek rozmieszczonych w niewielkich odstępach. Tym samym

---

⁵⁰ Tamże, s. 7.

zyskuje się możliwość zachowania porządku i pełnej estetyki wnętrza, niezależnie od prowadzonych form działalności⁵¹.

W bibliotece często bibliotekarze czytają dzieciom na głos lub odtwarzają nagrane audycje i słuchowiska, wskazane jest więc zaaranżowanie miejsca, w którym dzieci będą mogły swobodnie usiąść na podłodze. Można rozłożyć kolorowe dywaniki, maty, pufy, poduchy. Ich kolorystyka nie powinna zbytnio rozpraszać, ale może wpływać na estetykę wnętrza⁵².

Biblioteka to także konkretna przestrzeń. Idealnym rozwiązaniem byłoby, aby dla najmłodszych dzieci wyznaczono w niej miejsce, które będzie łatwo rozpoznawalne (np. specjalne meble, dekoracje, kolory) i w sposób naturalny zostanie oddzielone od innych części biblioteki. Może to być kącik czy salka, w których nie ma tradycyjnych półek, a raczej kosze z książkami ustawione bezpośrednio na podłodze, miękka wykładzina czy kolorowe materace, fikuśne poduszki, gry, klocki, pluszaki i zabawki, a wszystko to w zasięgu ręki dziecka. Na rynku wydawniczym coraz więcej jest książek-zabawek w różnych niezwykłych formach: plastikowe, z materiału, z pozytywką, z puzzlami, wycinankami, nalepkami, książki domki, pudełka, walizki. Czynnikiem wartym podkreślenia jest synkretyzm książki dziecięcej⁵³.

Jego zadaniem jest przemówić do młodego odbiorcy całościowo – zarówno formą jak i treścią⁵⁴.

---

⁵¹ Tamże, s. 8.

⁵² Tamże, s. 9-10.

⁵³ Beata Czyżewska: *Biblioteka szkolna dla (coraz)...*, s. 8.

⁵⁴ Grażyna Lewandowicz: *Małe dziecko w bibliotece*. Kilka pytań i kilka odpowiedzi. [online]; [dostęp: 2 lutego 2014 r.]. Dostępny w Internecie: http://www.wbp.olsztyn.pl/bwm/3-4_99-ie/grazyna.htm

Współczesne wydawnictwa dla dzieci w sposób barwny i kolorowy odzwierciedlają otaczający dziecko świat. Ilustracje, nawiązując do codziennych czynności wykonywanych przez dziecko i domowników oraz różnych sytuacji społecznych, przekazują wiedzę o życiu. Połączenie ilustracji z tekstem staje się doskonałym materiałem utwierdzającym dziecko w jego zdobytych już doświadczeniach oraz stojących przed nim wyzwaniach. Dołączone przez wydawców dodatki w formie słuchowisk (płyty CD), kolorowanek, puzzli, pluszowych bohaterów, wpływają na utrwalenie treści zawartych w książkach oraz połączenie zabawy z nauką.

6.

Biblioteka – miejsce, gdzie się nikt nie nudzi

Metody pracy z sześciolatkiem powinny opierać się przede wszystkim na zabawie i emocjach, gdyż to głównie one skłaniają dziecko do podjęcia wysiłków związanych z nabywaniem wiadomości, umiejętności czy nawyków.

Aby twórcza aktywność mogła się w pełni rozwijać, muszą być spełnione pewne warunki wynikające z jej cech oraz związane z organizacją działalności dziecka. Renata Gromek wyróżnia następujące jej elementy:

- Kontakt dziecka z nowymi dla niego sposobami działania musi być pozytywny.
- Tworzenie powinno kojarzyć się z radością i uznaniem, dlatego dziecko powinno jak najrzadziej znajdować się w sytuacjach, w których robiąc coś nowego, doznaje niepowodzeń.
- Trzeba zapewnić dziecku dowolność i swobodę w sposobie realizacji danego zadania, nie należy także wskazywać dziecku jedyne go wzoru realizacji zadania.

- Staranność i czystość pracy, dokładność w szczegółach czy wierność wobec oryginału powinny być cechami drugorzędnymi przy ocenie pracy dziecka.
- Dziecko musi mieć prawo do błędów, poprawienia tego, co robi, musi mieć czas na eksperymentowanie.
- Koniecznie należy rozmawiać o tym, co dziecko zrobiło, robi i zamierza robić.
- Nie należy oceniać dzieci przez porównywanie ich między sobą⁵⁵.

Aktywność nauczyciela bibliotekarza będzie polegała głównie na współobecności z dziećmi i wykorzystaniu książek w procesie dydaktycznym. Powinna być ona nacechowana otwartością na propozycje dziecka i gotowością do dostosowania się do jego potrzeb.

Jak czytać młodszym dzieciom? Należy dać im odczuć, że dla nas, dorosłych, czytanie jest czymś niesłychanie ważnym i istotnym. Trzeba tak manipulować książką, aby nasza twarz i czytana książka były widoczne. Nie należy unikać wielokrotnego powtarzania tej samej historii, bo za każdym razem jest ona rozumiana przez dziecko inaczej, inaczej też przeżywa ono czytaną treść. Dziecko czyta całym ciałem i w zależności od własnej wyobraźni, samo sobie w ten sposób opowiada poznaną historię. Nie powinny nas zrażać postawy dzieci podczas słuchania. Musimy być przygotowani, że będą one siedziały, stały, leżały, że

---

⁵⁵ Renata Gromek: *Tekst literacki jako inspiracja twórczego rozwoju*. „Biblioteka w Szkole” 2009, nr 10, s. 6.

wyborą taką pozycję, jaka najbardziej im odpowiada i raczej nie będzie to grzeczne siedzenie przy stoliku⁵⁶.

Wiele dzieci, zwłaszcza tych, w których drzemią olbrzymie pokłady energii fizycznej, nie umie znaleźć w książce dostatecznej satysfakcji, by opłaciło się ponieść trud słuchania jej czy samodzielnego czytania. Sama czynność czytania kojarzy się im z czymś narzuconym, wymuszonym i nudnym. Ważna okazuje się tu różnorodność form i metod pracy z małym czytelnikiem. Atrakcyjność i różnorodność form pracy z czytelnikiem o systematycznym i długofalowym charakterze stwarza szansę na przełamanie niechęci do czytania oraz kształtowanie nowego sposobu spędzania wolnego czasu przez dzieci⁵⁷.

Bogata ofertę metod pracy z czytelnikiem wyróżnia Aneta Jarmark:

- małe formy teatralne (dzieci je lubią i nie są one im obce, bo to jedna z metod wykorzystywana w przedszkolu), do których należą recytacje (indywidualne lub zbiorowe), melodeklamacje (recytacje z podkładem muzycznym), inscenizacje, teatrzyki, montaż literackie lub poetycko-muzyczne;
- gry i zabawy czytelnicze (oparte na literaturze skierowanej do najmłodszych, aczkolwiek zadaniem bibliotekarza będzie też rozszerzanie repertuaru), jak układanki, loteryjki, domina literackie, zgadywanki, logogryfy, rebusy, gry słowne (np. „licytacja tytułów książek”, „ukry-

---

⁵⁶ Tamże.

⁵⁷ Tamże.

te tytuły”) czy gry ruchowe (np. „zabawy z piłeczką”, „sztafeta”);

- zgaduj-zgadule;
- konkursy czytelnicze oparte na wyrazie artystycznym, np. ilustracje do ulubionej bajki czy usłyszanego opowiadania;
- gry dydaktyczne nastawione na rozwijanie kompetencji językowych dziecka (rebusy, zagadki, rozsypanki literowe i sylabowe, rozsypanki obrazkowo-wyrazowe, rymowanki, odgadywanie, z jakich lektur pochodzą fragmenty, odgadywanie postaci na podstawie cech porządkowanie zdarzeń „pomyślonych” przez nauczyciela).

Można wykorzystać także zabawy twórcze na bazie tekstu literackiego, takie jak:

- zabawy ruchowe z wykorzystaniem tekstu (młodsze dzieci);
- zabawy inscenizowane;
- improwizowanie tekstu literackiego;
- opowiadania twórcze;
- gry planszowe na bazie konkretnego tekstu;
- rysowane wierszyki (metoda pracy z dziećmi o trudnościach w mówieniu i pisaniu).

Inne metody i formy:

- Wśród sześciolatków można utworzyć grupę przyjaciół biblioteki. Każdy dyżur należy z dziećmi dokładnie omówić, pokazać, jakie czynności wchodzi w jego zakres, czemu służy. Dyżury należy rejestrować na liście dyżurów. Można się pokusić o ilustrowanie każdego rodzaju czynności odpowiednimi obrazkami

w małym formacie. Do tych symbolów umieszczonych na stałe należałoby dołączyć arkusz papieru z podziałką odpowiadającą liczbie dyżurów. Przy każdym obrazku symbolizującym dany dyżur można zaznaczyć za pomocą znaczków lub wpisać pismem drukowanym imiona dzieci, które je pełnią w danym tygodniu.

- Wystawy. Organizując wystawy należy pamiętać, aby porozmawiać z uczniami na temat oglądanych przedmiotów, a potem zachęcić ich do własnej twórczości inspirowanej obejrzaną wystawą.
- Uroczystości. Włączenie najmłodszych uczniów w ich przygotowania wiąże się z wychowaniem społecznym i estetycznym. Cel każdej uroczystości zostaje osiągnięty, jeśli dzieci w miarę swoich możliwości przeżywają jej treść, gdy dzięki nastrojowi, dekoracjom i melodiom zostawia ona pozytywny ślad w ich pamięci. Należy jednakże wziąć pod uwagę fakt, iż uroczystość, w której biorą udział sześciolatki, nie powinna przekraczać czterdziestu pięciu minut. Trzeba też pamiętać o tym, aby wszystkie dzieci miały w niej swój udział oraz aby nie powstała grupa dzieci stale występujących⁵⁸.

Godziny karciane dają kolejną szansę na zaistnienie biblioteki szkolnej w środowisku szkolnym. Godzina ta przeznaczona może być tylko i wyłącznie na bezpośrednią pracę z uczniami. W zależności od

---

⁵⁸ Aneta Jarmark: *Sześciolatek w bibliotece*. „Biblioteka w Szkole” 2012, nr 4, s. 9.

wymagań dyrektora szkoły i zgodnie z zapotrzebowaniem uczniów mogą to być zajęcia dydaktyczne lub opiekuńcze prowadzone z zespołami klasowymi lub dowolnymi grupami uczniów. Oznacza to, że jeżeli w naszej placówce są uczniowie, którzy chcą brać udział np. w zajęciach origami, to my możemy im taką ofertę przygotować i poprowadzić takie zajęcia w bibliotece szkolnej.

Planując zajęcia, mamy do wyboru wiele sprawdzonych propozycji, takich jak np. praca z aktywnym bibliotecznym, klubem miłośników książki. Możemy też wyjść z propozycją bardziej oryginalną, np. zainicjować realizację ciekawych tematycznie projektów edukacyjnych, mnemotechniki (metody szybkiego zapamiętywania). Poza zajęciami możemy również organizować inne formy aktywności, np. wycieczki, spotkania literackie, głośne czytanie, prowadzenie wspólnie z dziećmi kroniki szkolnej, konkursy, inscenizacje, a nawet baśniowe dyskoteki oraz wiele innych w zależności od potrzeb, posiadanego zaplecza technicznego i lokalowego, talentu i chęci.

Każda z wymienionych form daje okazję do popularyzacji literatury, zachęcenia dzieci i młodzieży do czytania oraz do korzystania z informacji. Celem pośrednim w realizacji tych godzin powinna być dla popularyzacja biblioteki w środowisku szkolnym i na szerszym forum⁵⁹.

Każdy bibliotekarz musi promować swoją bibliotekę po to, aby przyciągnąć do niej uczniów, którzy nie zostali jeszcze jej czytelnikami. Nie należy popełniać błędów i zapraszać najmłodszych uczniów do biblioteki

---

⁵⁹ Beata Czyżewska: *Funkcjonowanie bibliotek szkolnych w obliczu nowej postawy programowej*. „Biblioteka – szkolne centrum informacji” 2010, nr 1, s. 28.

dopiero po uroczystości pasowania na czytelnika. Warto nawiązać współpracę z nauczycielami pracującymi w oddziałach przedszkolnych znajdujących się w szkole i zachęcić ich do promowania biblioteki szkolnej wśród rodziców, którzy mogą wypożyczać książki dla swoich dzieci.

Ciekawą inicjatywą w bibliotece jest wolontariat, który ma na celu zachęcenie uczniów z gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych do propagowania czytelnictwa wśród dzieci najmłodszych poprzez głośne czytanie oraz organizację imprez czytelniczych. Nauczyciel bibliotekarz w ramach przystąpienia do programu „Poczytaj mi, przyjacielu” koordynowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie⁶⁰, przygotowuje wspólnie z młodzieżą regularne spotkania czytelnicze dla przedszkolaków, młodszych kolegów i koleżanek ze szkół świetlic, domów dziecka czy szpitali.

Zajęcia powinny odbywać się cyklicznie. Wolontariusze pracują z dziećmi, które kiedyś najprawdopodobniej będą uczniami szkoły. Jest to więc bardzo dobry moment do pokazania biblioteki jako miejsca atrakcyjnego i ciekawego. Praca z maluchami daje radość wolontariuszom, którzy czują się potrzebni i odpowiedzialni za młodszych. Niektórzy przełamują barierę nieśmiałości i zaczynają pewniej czuć się wśród rówieśników i dorosłych. Istotny jest także aspekt wychowawczy: spędzanie wolnego czasu z grupą przyjaciół na zabawie z dziećmi oraz uczenie się organizacji czasu, pracy w grupie, podziału ról i zadań, podejmowania decyzji⁶¹.

---

⁶⁰ <http://www.ceo.org.pl/pl/poczytaj>

⁶¹ Aneta Szadziewska: „Poczytaj mi, przyjacielu” formą aktywności wolontariackiej i propagowaniu czytelnictwa. „Biblioteka – szkolne centrum informacji” 2012, nr 2, s. 13-15.

7.

Biblioteka – miejsce informacji

Najłatwiej zachęcić do korzystania i czytania książek, umożliwiając dzieciom bezpośredni z nimi kontakt, umieszczając je w polu widzenia oraz w zasięgu ręki. Warto jednak jak najwcześniej zacząć pokazywać uczniom inną możliwość szukania książek, czyli wyszukiwanie w katalogu. Bardziej świadomy czytelnik przychodzi do biblioteki z pewnymi oczekiwaniami. Mówi, że szuka np. wierszy, książki o psach lub o węzach. Katalog dla najmłodszych musi być oparty na ilustracjach, powinien być mniej szczegółowy bez zbędnych opisów, znaków i symboli bibliograficznych. Warto wydzielić jeden niski stolik na kolorowe pojemniki z kartonikami lub na komputer, w którym będzie katalog w formie elektronicznej. Samo stanowisko można wyposażyć w barwne, czytelne – obrazkowe wskazówki ułatwiające poszukiwania w katalogu⁶².

Istotnym elementem warsztatu informacyjnego dla najmłodszych będzie katalog ilustrowany, zwany

---

⁶² Urszula Jahanowicz, Anna Kontkiewicz: *Biblioteka dla...* Op. cit., s. 8.

także obrazkowym. Katalog ilustrowany spełnia ważne funkcje informacyjno-edukacyjne:

- informuje najmłodszych użytkowników o zbiorach biblioteki,
- popularyzuje literaturę dziecięcą,
- rozwija ciekawość i budzi zainteresowanie książką,
- poszerza zainteresowania czytelnicze dzieci,
- utrwala nawyki czytelnicze,
- wdraża najmłodszych użytkowników bibliotek do posługiwania się katalogami bibliotecznymi w celu wyszukiwania informacji⁶³.

Katalog ilustrowany adresowany jest do najmłodszych użytkowników bibliotek, którzy jeszcze dobrze nie czytają. Musi zatem przemawiać do wyobraźni formą wizualną, graficzną, dzięki której dzieci przybliżają sobie bohaterów książek i przedstawione w nich wydarzenia. Katalog ilustrowany może przybrać postać katalogu kartkowego, albumu czy prezentacji multimedialnej⁶⁴.

Katalog kartkowy. Karty używane w tym katalogu powinny być dostatecznie duże, aby zmieściły ilustrację wybranego fragmentu książki oraz jej metryczkę, tj. autora i tytuł, ewentualnie także miejsce i rok wydania. Można je umieścić np. w dużej szufladzie, skrzynce, pudełku czy plastikowym koszyku – tak, aby przypominały układ tradycyjnego katalogu kartkowego. Prace nad wykonaniem kart do katalo-

---

⁶³ Monika Szczerbacz: *Katalog ilustrowany*. „Biblioteka: szkolne centrum informacji” 2010, nr 4, s. 12.

⁶⁴ Tamże.

gu obrazkowego można powierzyć członkom koła bibliotecznego, ale jest to także pomysł na ciekawe zajęcia literacko-plastyczne adresowane do małych czytelników. Zajęcia takie mogą być przeprowadzane przez bibliotekarza samodzielnie oraz we współpracy np. z nauczycielem nauczania początkowego, języka polskiego czy plastyki⁶⁵.

Katalog albumowy. Karty z ilustracjami zamieszcza się np. w segregatorze, można je także zbindować lub przedziurkować dziurkaczem i związać ozdobnym sznureczkiem czy wstążeczką. Segregator wydaje się lepszym rozwiązaniem, gdyż można sukcesywnie dokładać kolejne karty z nowymi ilustracjami. Taki katalog przegląda się jak książkę, jest wygodny w użyciu. Jeden album może być zbiorem kart ilustrujących książki różnych autorów lub też wiele tytułów jednego autora, ale można też wykonać kilka albumów – każdy poświęcony innej książce, zawierający karty sporządzone przez wielu uczniów do jednego tytułu.

Katalog elektroniczny. Może być wykonany np. jako prezentacja multimedialna w programie PowerPoint. Na poszczególnych slajdach, oprócz obrazków, umieszcza się wybrane cytaty z książek. Dodatkowo prezentacje można wzbogacić o krótkie nagrania audio. Katalog elektroniczny można łatwo uzupełniać o nowe pozycje⁶⁶.

Walory katalogu ilustrowanego docenili też producenci profesjonalnych programów komputerowych dla bibliotek. W 2009 r. firma MOL z Gdyni zaprezentowała Bajeczny Katalog Dziecięcy MOLIK

---

⁶⁵ Tamże, s. 13

⁶⁶ Tamże, s. 14-15.

- pierwszy na polskim rynku multimedialny katalog dla dzieci w wieku od sześciu do dziesięciu lat, z kolorową szatą graficzną, efektami dźwiękowymi oraz głosem lektora czytającego fragmenty książek⁶⁷.

Przygotowanie dziecka do życia w społeczeństwie informacyjnym to zadanie bardzo trudne dla nauczyciela bibliotekarza. Złe nawyki i niepożądane zachowania wyszukiwawcze szybko są przekazywane przez starsze dzieci młodszym kolegom. Należy więc zadbać, by od najmłodszych lat ukierunkowywać w odpowiednim i rozważnym wyszukiwaniu informacji z różnych rodzajów źródeł.

---

⁶⁷ <http://www.mol.pl/?molart=Molik>

8.

Przykładowe scenariusze zajęć dla dzieci sześciolletnich

Cztery pory roku w literaturze i muzyce – scenariusz zajęć dla dzieci sześciolletnich

Zajęcia mogą być przeprowadzone w bibliotece szkolnej, na terenie przedszkola lub w klasie szkolnej. Mogą one być również podzielone na zajęcia cząstkowe, tzn. każda lekcja omawiająca poszczególne pory roku może stanowić osobne spotkanie. Wówczas zaleca się wzbogacenie zajęć o zajęcia ruchowe lub plastyczne. Podczas zajęć można wykorzystać tablicę multimedialną jako narzędzie usprawniające odtworzenie plików muzycznych, grafiki, filmów. Ilustracje lub plansze, które nauczyciel prezentuje dzieciom powinny być podpisane.

Uczestnicy: dzieci sześciolletnie

Czas: ok. 60 min.

Cele zajęć:

Przedszkolak:

- zna zjawiska i stany przyrodnicze oraz klimatyczne charakteryzujące cztery pory roku,
- potrafi wspólnie z nauczycielem dokonać analizy słuchanego utworu literackiego,
- skupia uwagę podczas słuchania utworów literackich oraz muzycznych,
- dostrzega zmiany dynamiki i tempa utworu muzycznego,
- zna różne formy wyrażania dzieła literackiego i muzycznego.

Metody pracy:

- pogadanka,
- opis,
- dyskusja,
- zabawa dydaktyczna,
- pokaz,
- zabawy ruchowe ze śpiewem,
- metody aktywizujące.

Formy pracy:

- zbiorowa.

Pomoce dydaktyczne:

- worek z napisem lub bilecikiem: „Dary czterech pór roku”,
- dary pór roku, np.: czapka i rękawiczki zimowe; bukiet liści jesiennych lub koszyk z grzybami; okulary przeciwsłoneczne; jaskółka lub gałąź z kwitnącymi kwiatami; do każdego z darów można przypiąć nazwę pory roku,

- wiersz Hanny Zdzitowieckiej *Skarby jesieni* (zał. 1) i ilustracje do wiersza,
- koncert skrzypcowy z cyklu *Cztery pory roku – Jesień* Antonio Vivaldiego,
- chusteczki (np. papierowe), woreczki foliowe,
- wiersz *Zła zima* Marii Konopnickiej (zał. 2),
- instrumenty perkusyjne,
- opowiadanie Czesława Janczarskiego *Wiosenny dzwonek* (zał. 3),
- ilustracje przedstawiające życie skowronka,
- nagranie muzyczne z różnymi odgłosami, w tym śpiew skowronka,
- wiersz Janiny Porazińskiej *Góry nasze, góry* (zał. 4),
- film przedstawiającym regionalne stroje góralskie oraz taniec górali, rekwizyty góralskie (chusty, ciupagi, itp.).
- kolorowanki; kredki.

Przebieg zajęć:

1. Powitanie dzieci przez nauczyciela. Dzieci siadają w kole na dywanie. W środku koła leży worek z „Darami od czterech pór roku”. Nauczyciel recytuje:

Cztery pory roku znamy
 Każda z nich swe skarby ma
 Dziś się do nich uśmiechamy
 By swe skarby dały nam.

Cztery pory roku
 A każda z nich inna
 Każda dar swój spakowała
 I dzieciakom/przedszkolakom darowała.

2. Nauczyciel stwarza wśród dzieci nastrój tajemniczości. Zastanawia się głośno, zachęcając także dzieci, co może być w worku. Odnajduje napis na worku „Dary czterech pór roku”, który pokazuje dzieciom, a następnie odczytuje. Wybiera jedno z dzieci do wylosowania pierwszego z darów.
3. Sześciolatek losuje rekwizyt. W zależności od wylosowanego „daru” – nauczyciel dopasowuje do niego przygotowany utwór literacki lub muzyczny.
  - a) **Jesień**
    - Nauczyciel czyta wiersz Hanny Zdzitowieckiej *Skarby jesieni*. Następnie zachęca dzieci do wymienienia owoców, warzyw, kwiatów, które usłyszały w wierszu. Warto wykorzystać wówczas plansze i ilustracje (podpisane) lub książki obrazujące omawiane dary jesieni. Nauczyciel zachęca dzieci do ich klasyfikacji (tworzenie zbioru owoców, warzyw, kwiatów).
    - „Taniec liści” – improwizacja taneczna z wykorzystaniem metody C. Orffa i R. Labana. Zaproszenie dzieci do tańca przy utworze muzycznym *Jesień* A. Vivaldiego poprzez użycie kolorowych chusteczek oraz foliowych woreczków imitujących szum i taniec liści.
  - b) **Zima**
    - Dzieci słuchają czytanej pierwszej zwrotki wiersza „Zła zima” M. Konopnickiej. Kolejne strofy utworu nauczycielka śpiewa. Po wysłuchaniu utworu nauczycielka rozmawia z dziećmi o zimie – warunkach atmosferycznych, zmianach następujących w przyrodzie, zabawach zimo-

wych. Nawiązuje do wiersza, który można czytać, recytować lub śpiewać.

- Zabawa muzyczno-rytmiczna do piosenki *Zła zima* – śpiew piosenki z wykorzystaniem instrumentów perkusyjnych: grzechotek, bębenków, kołatek, itp.

c) **Wiosna**

- Czytanie przez nauczycielkę opowiadania Cz. Janczarskiego *Wiosenny dzwonek*. Pokazanie, a następnie wyszukiwanie przez dzieci ilustracji w książkach i/lub czasopismach, przedstawiających skowronka.
- Zabawa słuchowo-ruchowa „Śpiew skowronka” – dzieci maszerują w kole. Nauczyciel odtwarza nagranie muzyczne z różnymi odgłosami, które są dzieciom znane (szum morza, kapanie wody, gdakanie kury, itp.). Gdy usłyszą głos skowronka (na wstępie zabawy nauczyciel musi dzieci z nim zapoznać) siadają w dowolnym miejscu, czyli „w gniazdku”.

d) **Lato**

- Rozmowa z dziećmi na temat lata – zmian w przyrodzie, rozkwitu i dojrzewania roślin, czasu wypoczynku i letnich zabaw. Nauczyciel nawiązuje do wakacji, zachęca do wypowiedzi na temat miejsc letniego wypoczynku.
- „Wyjazd w Tatry” – dzieci tworzą pociąg. Nauczyciel daje znak do odjazdu; kierunek – Zakopane i góry Tatry. Śpiewając piosenkę *Jedzie pociąg z daleka sześcioletki „docierają” do Zakopanego*. Siadają na dywanie i słuchają wiersza J. Porazińskiej *Góry nasze, góry*. Nauczycielka

objaśnia dzieciom wyrazy, których mogą nie rozumieć, np. hale, góral rodowity.

- Taniec i płąsy przy góralskiej muzyce. Zaczynając zabawę warto jest zaprezentować dzieciom film przedstawiający regionalne stroje góralskie oraz ludowy taniec, a następnie wspólnie z uczestnikami spotkania zatańczyć prosty taniec góralski (można wykorzystać do niego rekwizyty, np. chusty dla dziewczynek, ciupagi dla chłopców).

4. Zakończenie zajęć i pożegnanie dzieci. Wręczenie kolorowanek o tematyce przyrodniczej do pokolorowania w domu lub klasie. Można także je uzupełnić na zakończenie zajęć w bibliotece podczas spotkania.

Załączniki:

Załącznik 1.

Hanna Zdzitowiecka *Skarby jesieni*

A czy wiecie, co to „skarby jesieni”?

Piękne jabłko, co się w sadzie rumieni,
garść orzechów na leszczynie zebranych,
spadające z wysoka kasztany,
pełne maku słodkiego makówki
czepliwe, łopianowe główki,
strąk fasoli, kapusty łuszczyny
i czerwone jagody kaliny,
i na klonach nasionka skrzydlate,
co z jesiennym ścigają się wiatrem.

Źródło: Kruk Helena: *Wybór literatury do zabaw i zajęć w przedszkolu*. Warszawa, 1985.

Załącznik 2.

Maria Konopnicka *Zła zima*

Hu! Hu! Ha! Nasza zima zła!
Szczypie w nosy, szczypie w uszy
Mroźnym śniegiem w oczy prószy,
Wichrem w polu gna!

Nasza zima zła!

Hu! Hu! Ha! Nasza zima zła!

Płachta na niej długa, biała,

W ręku gałąź oszroniała,

A na plecach drwa...

Nasza zima zła!

Hu! Hu! Ha! Nasza zima zła!

A my jej się nie boimy,

Dalej śnieżkiem w plecy zimy,

Niech pamiętkę ma!

Nasza zima zła!

Źródło: *Polska Biblioteka Internetowa*. [online] [Dostęp: 17 września 2013]. Dostępny w Internecie http://www.pbi.edu.pl/book_reader.php?p=1271&s=1

Załącznik 3

Czesław Janczarski *Wiosenny dzwonek*

Uszatek i Pluszowy Króliczek szli połą drogą.
Ciepły, wiosenny wiatr pędził po niebie chmurki. Na-
raz Miś przystanął.

- Czy słyszysz, Króliczku? - zapytał szeptem.

- Co? - zdziwił się Króliczek.

- Tam w górze dzwoni dzwoneczek. Jakby go kto
zawiesił na chmurze...

Przyjaciele przysłuchiwali się przez chwilę. A potem Króliczek szepnął:

- Jak ślicznie dzwoni! Pewnie jest cały ze srebra albo ze złota. Żeby tylko nie spadł...

Gdy Króliczek wypowiedział te słowa, dzwonięcie stawało się coraz głośniejsze, coraz bliższe. Wtem przyjaciele zobaczyli szarą kulkę, która szybko spadała z góry.

- Dzwoneczek spada - przestraszył się Miś.

Szara kulka dzwoniła pięknie. I spadała, spadała, aż spadła w zieloną oziminę. O kilka kroków od przyjaciół. Wtedy przestała dzwonić.

- Ach, pewnie się dzwoneczek potłukł!... - zmartwili się przyjaciele.

Cicho zbliżyli się do tego miejsca, gdzie spadła kulka. Zobaczyli ptaszka. Zdziwili się bardzo.

Kto ty jesteś? - zapytał Miś.

A ptaszek odpowiedział:

- Jestem skowronek, wiosenny dzwonek.

- To ty nie jesteś ani srebrny, ani złoty? - dziwił się Króliczek.

- Nie - powiedział skromnie ptaszek - jestem zwyczajny, szary.

Źródło: Janczarski Czesław: *Miś Uszatek*. Warszawa, 2007.

Zał. 4

Janina Porazińska, *Góry nasze, góry*

Góry nasze, góry!

Hale nasze, hale!

Kto was zna tak dobrze,

Jako my, górale!

Góry nasze, góry!
Wy, wysokie szczyty!
Kto was przewędrował?
Góral rodowity

Źródło: Kruk Helena: *Wybór literatury do zabaw i zajęć w przedszkolu*. Warszawa, 1985

* * *

Z przewodnikiem w rękę, czyli zwiedzamy Warszawę – zajęcia dla dzieci sześciolletnich.

Uczestnicy: dzieci 6 letnie

Czas: ok. 60 min.

Cele zajęć:

Przedszkolak:

- zna i rozumie pojęcia – stolica Polski, herb miasta,
- potrafi wspólnie z nauczycielem dokonać analizy utworu literackiego,
- zna znaczenie pojęcia postawy patriotycznej i przywiązania do ojczyzny,
- potrafi odnaleźć ilustracje w książce na określony temat,
- korzysta z przewodników, map i planów jako źródeł informacji,
- rozumie znaczenie zabytków i ich historii,
- zna historię Warszawy oraz rozumie rolę instytucji kulturalnych,
- zna nowoczesne formy książki,

- zna pojęcia przestrzenne i określa ich kierunki,
- potrafi wykonać tematyczną pracę plastyczną.

Metody pracy:

- pogadanka,
- opis,
- zabawa dydaktyczna,
- pokaz,
- zabawy ruchowe ze śpiewem,
- metody aktywizujące.

Formy pracy:

- zbiorowa.

Pomoce dydaktyczne:

- Plan Warszawy (mapa na której ulice zaznaczone są na kolorowo, a symbolami oznaczone są zabytki, które są dzieci będą „oglądać” – zał. 1),
- Fotografie, plakaty lub slajdy: Dworca Centralnego w Warszawie, warszawskiej Syrenki, herbu Warszawy (herb miejscowości w której mieszkają uczestnicy zajęć), Starego Miasta, Zamku Królewskiego, Kolumny Zygmunta, Biblioteki Narodowej,
- Mapa fizyczna Polski,
- Wiersz Tadeusza Kubiaka *Wiślana Syrenka*
- Książki, albumy, przewodniki dotyczące Warszawy,
- *Legenda o złotej kaczce*
- Biblioteka Polona (slajd) lub dostęp do strony internetowej <http://www.polona.pl/>
- Kartki, kredki, przygotowana wcześniej okładka do Przewodnika po Warszawie.

Uwagi do zajęć:

- Podczas zajęć warto wykorzystać różnorodne narzędzia i programy komputerowe. Najbardziej przydatna będzie tablica multimedialna, dzięki której nauczyciel prezentować będzie cały przygotowany materiał. Aplikację *Foto Story 3 for Windows* (darmowa) wykorzysta do przygotowania ilustracji wraz z podkładem muzycznym do *Legendy o złotej kaczce*; wiersz „Warszawska syrenka” zaprezentować można przy użyciu programu *Story Jumper* (aplikacja darmowa). Równocześnie pokaz w Power Point atrakcyjniej będzie się prezentować przy wykorzystaniu tablicy.
- Aby zajęcia stały się atrakcyjniejsze można zaproponować dzieciom przyniesienie na zajęcia różnych akcesoriów i przedmiotów kojarzących się z wycieczką i zwiedzaniem: plecak, kapelus, okulary przeciwsłoneczne, chustka na głowę, itp.
- Miejscem zajęć może być tylko biblioteka szkolna, ale ciekawym sposobem ich przeprowadzenia będzie wyjście poza nią, np. na korytarz szkolny, podwórze, świetlica. Każde z tych miejsc może być jedną z „ulic”, które będziemy wspólnie z dziećmi zwiedzać. Oczywiście ważne jest, aby te miejsca były odpowiednio oznakowane, np. kolorową nazwą ulicy, ilustracją lub plakatem z charakterystyczną budowlą.
- Zamiast wycieczki do Warszawy można wyruszyć z dziećmi na spacer po rodzimej miejscowości. Wówczas nauczyciel podczas spotkania wykorzysta elementy edukacji regionalnej i lokalnego regionalizmu.

- W zajęciach mogą uczestniczyć dzieci, ale także ich rodzice lub rodzeństwo. Wówczas należy przygotować zadania, które będą stanowić pracę zespołową.

Przebieg zajęć:

1. Nauczyciel wita dzieci „na stacji kolejowej” i zwraca uwagę, że podróż odbędą pociągiem. Zachęca sześciolatki do starannego przygotowania się do wycieczki (dzieci zakładają przyniesione ze sobą akcesoria wycieczkowe). Bibliotekarka przedstawia mapę fizyczną Polski – pokazuje dzieciom, gdzie leży Warszawa, jak daleko jest od miejscowości, w której mieszkają, jaka rzeka przepływa przez stolicę.
2. Nauczyciel formułuje pociąg, który wyrusza do Warszawy i śpiewa piosenkę:

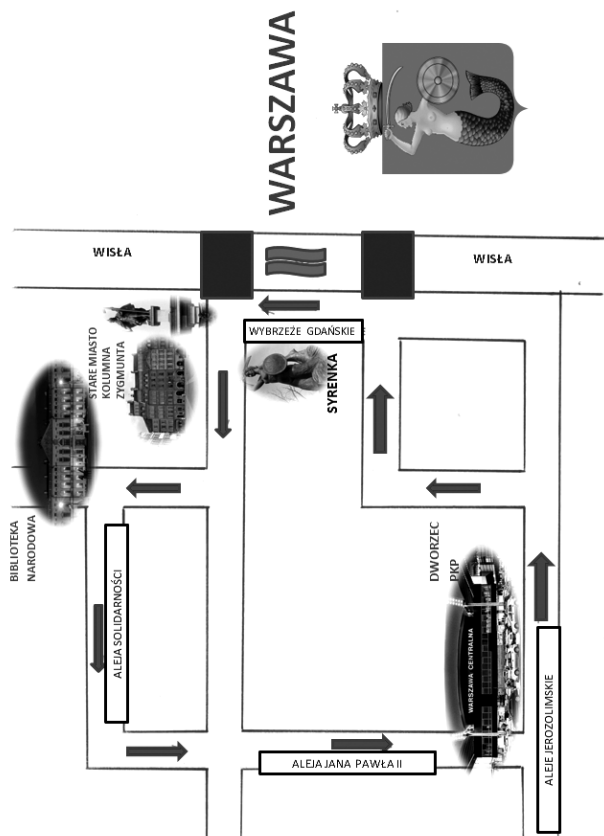
Jedzie pociąg z daleka,
na nikogo nie czeka.
Konduktorze łaskawy,
zabierz nas do Warszawy!
3. Dzieci przyjeżdżają do Warszawy na Dworzec Centralny. Bibliotekarka omawia krótko plan wycieczki. Pyta dzieci co będzie przydatne w przemieszczaniu się po mieście oraz szukaniu i oglądaniu zabytków (plan, mapa, przewodnik). Nauczycielka rozdaje „plan Warszawy” (zał. 1) i omawia go wspólnie z dziećmi.
4. Dzieci zatrzymują się przy pomniku warszawskiej Syrenki. Słuchają wiersza Tadeusza Kubiaka *Wiślana Syrenka* (zał. 2). Nauczycielka pokazuje herb Warszawy oraz opisuje ten symbol (porów-

- nuje z herbem miejscowości, w której mieszkają dzieci).
5. Kolejny przystanek wycieczki to Stare Miasto. Dzieci oglądają książki, albumy, przewodniki z ilustracjami warszawskiej Starówki oraz Zamku Królewskiego.
  6. Nauczycielka opowiada dzieciom *Legendę o złotej kaczce*. Można w tym czasie poczęstować dzieci, np. ciasteczkami – aby umilić im słuchanie oraz „posilić” sześciolatki przed dalszą „podróżą”.
  7. Kolumna Zygmunta – to kolejny pomnik oglądany przez sześciolatki. Nauczyciel przypomina, co oznacza termin stolica kraju i gdzie wcześniej mieściły się jej siedziby (pokazuje na mapie Polski). Następnie pokazuje dzieciom Warszawę sprzed wielu lat lub wieków i zwraca uwagę na zmiany w życiu mieszkańców, ich ubiory, pojazdy poruszające się po ulicach, itp.
  8. Dzieci docierają do Biblioteki Narodowej – miejsca, w którym zgromadzono wszystkie książki napisane po polsku i o Polsce. Bibliotekarka opowiada o cennych zbiorach, które się w niej znajdują – starodrukach, mapach, plakatach, atlasach, itp. Jeśli nauczyciel ma możliwość skorzystania z Internetu pokazuje uczestnikom zbiory Biblioteki Polona – prezentując dzieciom nowe formy książki (np. stare wydania książek dla dzieci *Na jagody* Marii Konopnickiej).
  9. Podsumowanie zajęć: tworzenie „Przewodnika po Warszawie”. Dzieci rysują Warszawę – mogą to być zabytki o których usłyszały podczas zajęć, obiekty które widziały w książkach lub ukazać

Warszawę sprzed stu lat. Następnie nauczyciel nadaje tytuły ilustracjom, segreguje, dopina wcześniej przygotowaną okładkę i spina w całość. Przewodniki wykonane przez dzieci z różnych klas mogą być później wykorzystane do stworzenia wystawki tematycznej.

10. Pożegnanie dzieci.

Załącznik 1. Plan Warszawy

Zał. 2.

Tadeusz Kubiak *Wiślana Syrenka*

Wyłynęła z Wisły,
srebrzysta Syrenka.

Miała piękny ogon rybi
ta dziwna panienka.

Nagle zobaczyła
dom na brzegu Wisły.

- Tutaj będę właśnie mieszkać -
powiedziała wszystkim.

- Będę was broniła
tym wiślanym mieczem.

Niech w spokoju rybak łowi,
piekarz chleby piecze.

I tak zamieszkała
Syrenka w Warszawie.

Wczoraj w parku ją widziałem,
jak tańczyła z pawiem.

Źródło: Kruk Helena: *Wybór literatury do zabaw i zajęć w przedszkolu*. Warszawa, 1985

Źródło grafik:

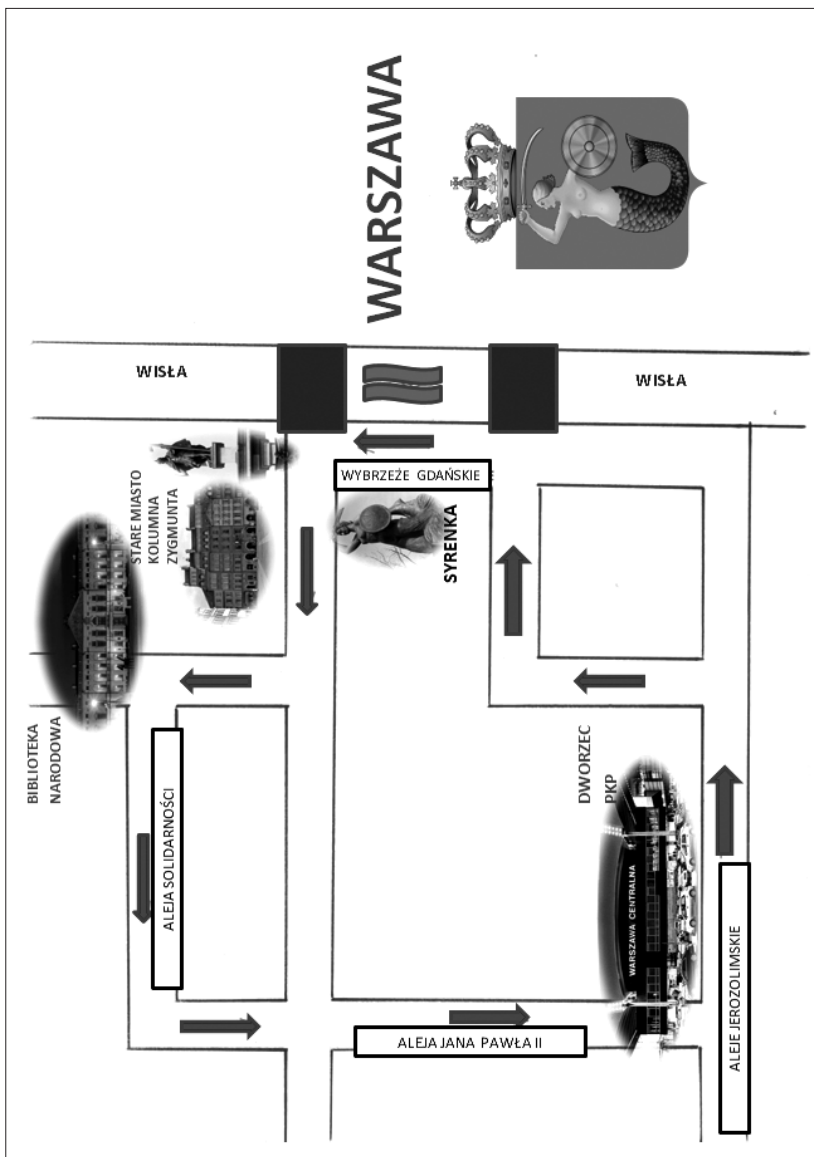
[http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik: Syrenka_warszawska0205.jpg](http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Syrenka_warszawska0205.jpg)

http://pl.wikipedia.org/wiki/Herb_Warszawy

[http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik: VarsaviaPiazzamercatoCitt%C3%A0VecchiaLatoBarss1.jpg](http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:VarsaviaPiazzamercatoCitt%C3%A0VecchiaLatoBarss1.jpg)

http://pl.wikipedia.org/wiki/Kolumna_Zygmunta

a.d. Zał. 1. Plan Warszawy (patrz str. 68)

Zakończenie

Praca z dzieckiem sześciolatkiem może dać bibliotekarzom wiele satysfakcji i zadowolenia. Wykorzystując w swojej pracy literaturę skierowaną do małego dziecka – nauczyciel rozbudzi w nim chęć czytania, sięgania po książkę jako elementu rozrywki oraz wzbogacania wiadomości i informacji. Biblioteka szkolna powinna więc stać się miejscem do którego młody czytelnik lubi przychodzić, znajdzie w niej pomocną dłoń bibliotekarza, zostanie otoczony opieką. Biblioteka musi „tętnić życiem”, być strefą atrakcji i ciekawych pomysłów. Bibliotekarz nie może dopuścić, aby grupa najmłodszych uczniów – przyszłych czytelników i użytkowników – została pominięta w jego działaniach. Bez nich biblioteka przestanie spełniać swoje funkcje, a nauczyciel bibliotekarz stanie się osobą nieznaną w społeczności uczniowskiej.

Literatura przedmiotu:

1. Bielska Beata: *Dziecko w świecie baśni, bajek i bajeczek*, „Blżej Przedszkola” 2011, nr 3, s. 67-70.
2. Bilaska Grażyna: *Biblioteki dziecięce w niektórych krajach Unii Europejskiej*. „Poradnik Bibliotekarza” 2007, nr 10, s. 1-4 [dodatek].
3. Bolińska Marta: *Od starej baśni do współczesnej bajki terapeutycznej*. „Język Polski w Szkole IV-VI 2007/2008”, nr 1, s.18-32.
4. Bolińska Marta: *Od starej baśni do współczesnej bajki terapeutycznej*. „Język Polski w Szkole IV-VI 2007/2008”, nr 1, s.18-32.
5. Brejnak Wojciech: *Wybrane problemy dojrzałości szkolnej*. „Życie Szkoły” 2009, nr 5, s. 46-51.
6. Brzezińska Anna I., Matejczuk Joanna, Nowotnik Anna: *Wspomagania rozwoju dzieci w wieku od 5 do 7 lat a ich gotowość do radzenia sobie z wyzwaniami szkoły*. „Edukacja” 2012, nr 1, s. 7-22.
7. Caplińska Ewa: *Bajka stymuluje rozwój moralny dziecka*. „Edukacja i Dialog” 2004, nr 7, s. 65-71.
8. *Centrum Edukacji Obywatelskiej* [online] [dostęp: 28 marca 2013]. Dostępny w Internecie: <http://www.ceo.org.pl/pl/poczytaj>
9. Czechowski Jan: *Literatura dziecięca*. „Życie Szkoły” 2007, nr 5, s. 7-11.
10. Czyżewska Beata. *Biblioteka szkolna dla (coraz) młodszych uczniów*. „Biblioteka – szkolne centrum informacji” 2011, nr 3, s. 4-9.
11. Czyżewska Beata: *Funkcjonowanie bibliotek szkolnych w obliczu nowej podstawy programowej*. „Biblioteka – szkolne centrum informacji” 2010, nr 1, s. 26-29.
12. *Dziewulak Dobromir: Systemy szkolne Unii Europejskiej*. Warszawa, 1997.

13. Grelowska Wanda: *Kluczowa rola nauki czytania i pisania w edukacji polonistycznej*. „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2012, nr 23, s. 11-25
14. Gromek Renata: *Tekst literacki jako inspiracja twórczego rozwoju*. „Biblioteka w Szkole” 2009, nr 10, s. 6-7.
15. Izdebska Agnieszka: *Siła oddziaływania bajki*. „Edukacja i Dialog” 2004, nr 7, 39-42.
16. Jahanowicz Urszula, Kontkiewicz Anna: *Biblioteka dla najmłodszych uczniów*. „Biblioteka – szkolne centrum informacji” 2010, nr 4, s. 4-11.
17. Jarmark Aneta: *Sześciolatek w bibliotece*. „Biblioteka w Szkole” 2012, nr 4, s. 8-10.
18. Klim-Klimaszewska Anna: *Pedagogika przedszkolna: nowa podstawa programowa*. „Instytut Wydawniczy Erica” 2010, Warszawa.
19. Konieczna Jadwiga: *Oświata i biblioteki w Danii* „Poradnik Bibliotekarza” 2005, nr 4, s. 6-10.
20. Konopnicka Iwona: *Terapia czytelnicza*. „Życie szkoły” 2007, s. 12-16.
21. Lewandowska Grażyna: *Małe dziecko w bibliotece. Kilka pytań...*, s. 41.
22. Mol: *oprogramowanie dla bibliotek* [online] [dostęp: 28 marca 2013]. Dostępny w Internecie: <http://www.mol.pl/?molart=Molik>
23. Olkusz Jolanta: *Podania i legendy w edukacji regionalnej*. „Wychowanie w Przedszkolu” 2008, nr 11, 5-14.
24. Redlarska Zofia: *Dziecko w świecie poezji*. „Życie Szkoły” 2011, nr 1, s. 30-32.
25. Rutka Wioletta: *Wartości baśni w pracy z dziećmi przedszkolnymi*. „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce” 2012, nr 2, s. 27-44.
26. Staniów Bogumiła. *Pokolenie cyfrowe w bibliotece szkolnej*//Poradnik Bibliotekarza 2012, nr 2, s. 3-7.
27. Szadziwska Aneta: *„Poczytaj mi, przyjacielu” formą aktywności wolontariackiej i propagowani czytelnictwa*. „Biblioteka – szkolne centrum informacji” 2012, nr 2, s. 12-16.
28. Szczerbacz Monika: *Katalog ilustrowany*. „Biblioteka: szkolne centrum informacji” 2010, nr 4, s. 12-15.

29. Szefler Elżbieta: *Rozważania o literaturze dla dzieci przelomu XX i XXI wieku – implikacje pedagogiczne*. „Biblioteka – szkolne centrum informacji” 2009, nr 1, s. 33-38.
30. Zareba Urszula: *Dziecko i poezja*. [online]. [dostęp: 27 sierpnia 2013]. Dostępny w Internecie http://www.przedszkole64.waw.pl/edukacja_rodzica/publikacje_nauczycieli/dziecko_i_poezja_-_opr._mgr_urszula_zareba/

Galeria zdjęć z zajęć
dla dzieci sześcioletnich

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827 52 96, www.sbp.pl
Warszawa 2014. Wyd 1. Ark. wyd 4,0. Ark. druk. 4,0
Łamanie: Studio Składu Komputerowego „Funky Worky”
kontakt@funkyworky.pl
Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii
ul. Piłsudskiego 2A, 05-270 Marki, www.c-p.com.pl
e-mail: biuro@c-p.com.pl, tel. 22 497 66 55

Dzieci sześćcioletnie od 2014 roku obowiązkowo rozpoczną naukę szkolną w polskich szkołach. Dzieci powinny czuć się w szkole bezpiecznie i pewnie. Nauczyciele bibliotekarze, wychowawcy świetlic, pedagodzy muszą wspierać nauczycieli wychowania zintegrowanego w przygotowaniu dzieci sześćcioletnich do życia w społeczności szkolnej.

Miejscem, w którym dzieci mogą czuć się swobodnie w szkole, jest biblioteka. Oprócz książek i czasopism powinny znaleźć się w niej zabawki, a przede wszystkim zainteresowanie i pomocną dłoń bibliotekarza. Dziecko, które pierwszy raz przyjdzie do biblioteki, miło i atrakcyjnie spędzi w niej czas – wróci do niej.

Niniejszy poradnik składa się z trzech części: literatura dla sześciolatków, sześciolatki w bibliotece (zasady korzystania ze zbiorów biblioteki, obcowanie bibliotekarza z najmłodszymi czytelnikami) oraz scenariusze zajęć z zakresu popularyzacji literatury pięknej, analizy słuchanego utworu literackiego, wyszukiwania informacji, korzystania z różnych źródeł informacji. Do publikacji dołączono również zdjęcia wykonane podczas prowadzenia zajęć z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej dla dzieci sześćcioletnich.

Agata Arkabus — absolwentka pedagogiki wczesnoszkolnej z bibliotekoznawstwem we Wszechnicy Świętokrzyskiej oraz bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach. Doktorantka studiów z zakresu bibliologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Doświadczony nauczyciel wychowania przedszkolnego oraz pracownik Publicznej Biblioteki Pedagogicznej Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie. Od 2009 roku redaktor ogólnopolskiego portalu E-pedagogiczna SBP. Od 2010 r. koordynator i organizator doskonalenia zawodowego nauczycieli bibliotekarzy Częstochowy i regionu. Członek Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; współpracuje z Sekcją Bibliotekarską przy Oddziale ZNP

w Częstochowie oraz Oddziałem Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich. Autorka wielu materiałów publikowanych na łamach prasy ogólnopolskiej dotyczących zagadnień współczesnego bibliotekoznawstwa, organizacji i zarządzania bibliotek szkolnych, metodyki pracy nauczycieli bibliotekarzy. Od kilku lat zainteresowana tematyką regionalizmu w edukacji. Jako nauczyciel bibliotekarz inicjator wielu projektów edukacyjnych oraz zajęć z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej dla dzieci w wieku przedszkolnym. Za szczególne osiągnięcia dydaktyczne i wychowawcze w pracy zawodowej dwukrotnie nagrodzona Nagrodą Marszałka Województwa Śląskiego oraz wielokrotnie Nagrodą Dyrektora RODN „WOM” w Częstochowie za aktywne uczestnictwo w realizacji zadań edukacyjnych.

Cena 29 zł

